Polski Instytut Ekonomiczny

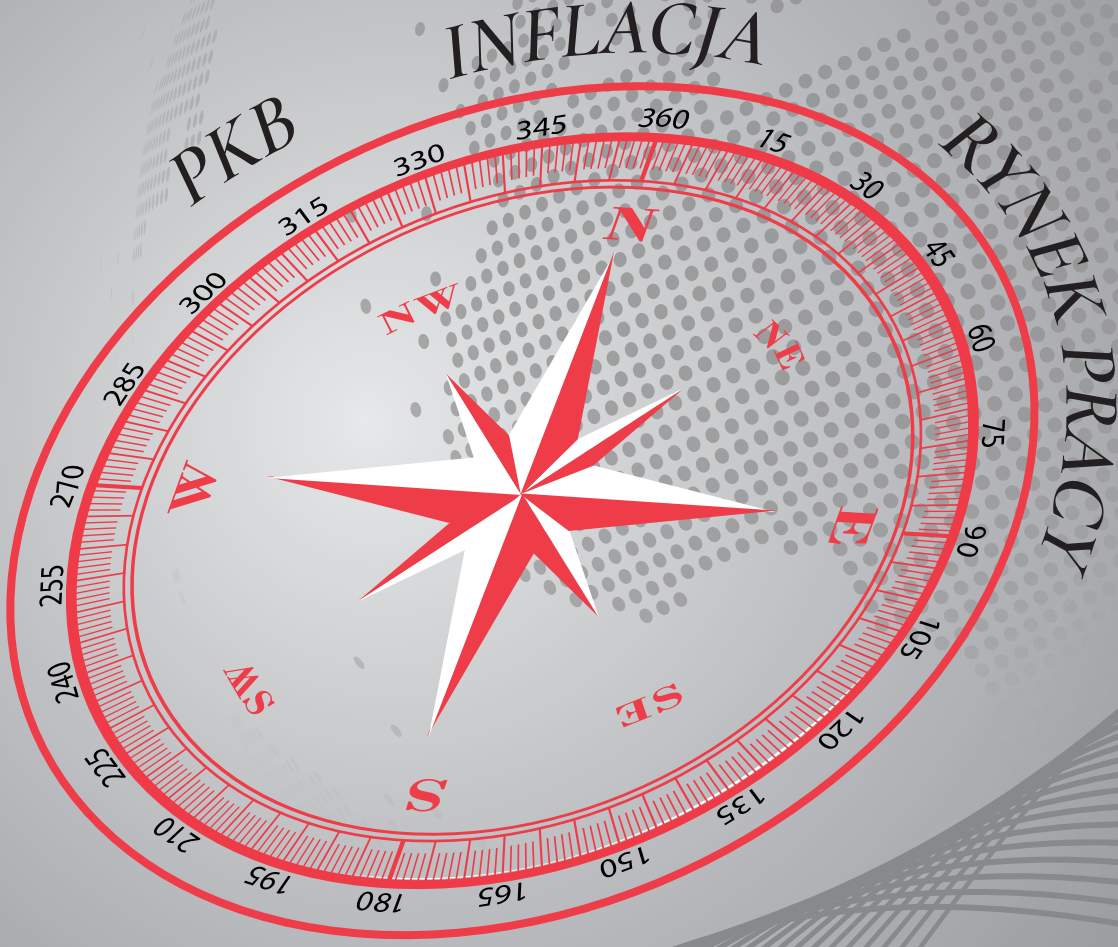

Przegląd Gospodarczy PIE

zima 2020

GRUDZIEŃ 2020
WARSZAWA
ISBN 978-83-66698-05-5

Cytowanie: Chojna, J., Gniadek, J., Gniazdowski, M., Rybacki, J., Sawulski, J., Strzelecki, J. (2020), *Przegląd gospodarczy PIE: zima 2020*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa.

Poglądy i analizy prezentowane w publikacji są odzwierciedleniem stanowiska autorów.

Warszawa, grudzień 2020 r.
Autorzy części I: Michał Gniazdowski, Jakub Rybacki, Jakub Sawulski
Autorzy części II: Janusz Chojna, Joanna Gniadek, Jan Strzelecki
Współpraca: Adam Czerwiński, Krzysztof Marczewski, Aleksander Welfe, Marek Wąsiński
Redakcja: Jakub Nowak, Małgorzata Wieteska
Projekt graficzny: Anna Olczak
Współpraca graficzna: Liliana Gałązka, Tomasz Gałązka, Sebastian Grzybowski
Skład i łamanie: Sławomir Jarząbek
Polski Instytut Ekonomiczny
Al. Jerozolimskie 87
02-001 Warszawa
© Copyright by Polski Instytut Ekonomiczny

ISBN 978-83-66698-05-5

Spis treści

Kluczowe liczby 4

Kluczowe wnioski 5

Wprowadzenie 6

Część I. Prognoza makroekonomiczna dla polskiej gospodarki na lata 2020-2022 7

1. Sytuacja polskiej gospodarki po trzech kwartałach 2020 roku 7

2. Uwarunkowania prognozy na lata 2020-2022 8

2.1. Otoczenie zagraniczne 8

2.2. Scenariusz epidemiczny 10

3. Prognoza dla polskiej gospodarki na lata 2020-2022 11

3.1. Aktywność gospodarcza – PKB 11

3.2. Inflacja 15

3.3. Rynek pracy 17

4. Tabela z prognozami 19

Część II. Temat specjalny: siła polskiego eksportu w czasach koronakryzysu 20

1. Handel międzynarodowy w czasie pandemii COVID-19 20

2. Polski eksport w czasie pandemii COVID-19 21

3. Eksporterzy wobec pandemii w świetle wyników badania ankietowego PIE 23

Podsumowanie 28

Bibliografia 29

Spis wykresów 30

Kluczowe liczby

4,2 proc.	wyniesie wzrost gospodarczy w Polsce w 2021 r. według prognozy PIE.
o 5 proc.	będzie wyższe PKB w Polsce w 2022 r. niż w 2019 r. (w cenach stałych). Przy dobrej koniunkturze taki wynik byłby możliwy w ciągu jednego roku. Z powodu pandemii proces ten będzie trwał 3 lata.
12 kwartałów	zajmie stopie bezrobocia powrót do poziomu z końca 2019 r. (5,3 proc.). Rynek pracy będzie odbudowywał się po pandemii wyraźnie dłużej niż PKB.
o 10 p.p.	wzrosła stopa oszczędności gospodarstw domowych w UE w trakcie pandemii. To najwyższy wzrost w historii tej statystyki. Odłożony popyt konsumentów będzie głównym motorem ożywienia po zniesieniu restrykcji gospodarczych.
14 proc.	polskich eksporterów weszło na nowe rynki zagraniczne w trakcie pandemii. Elastyczność firm była jedną z ważnych przyczyn dobrej kondycji polskiej gospodarki w trakcie pierwszej fali kryzysu.
10 proc.	polskich eksporterów będących uczestnikami globalnych łańcuchów wartości wskazuje, że bierze udział w ich przenoszeniu z Chin. Kolejne 13 proc. widzi szansę udziału w tym procesie.

Kluczowe wnioski

- **Polska gospodarka przeszła pierwszą falę kryzysu w stosunkowo dobrej kondycji.** Biorąc pod uwagę skalę kryzysu, wzrost bezrobocia jest umiarkowany, a liczba zamykanych przedsiębiorstw – niewielka. Kosztem jest jednak znaczący wzrost długu publicznego. Przewidujemy, że 2020 r. zakończy się spadkiem PKB w wysokości 3,1 proc., co będzie jednym z najlepszych wyników w UE.

- **2021 r. w gospodarce będzie nieregularny.** Przez większość pierwszego półrocza przewidujemy kontynuację zjawisk kryzysowych, silne odbicie nastąpi w drugim półroczu. Prognoza ta opiera się na założeniu nabycia odporności przez istotną część populacji oraz rozpoczęcia programu szczepień na COVID-19 w pierwszych miesiącach 2021 r. Kluczowym motorem odbicia gospodarczego będzie odłożony popyt konsumentów.

- **Uważamy, że pandemia nie zmieni znacząco długookresowych perspektyw wzrostu polskiej gospodarki.** Naszym zdaniem w 2022 r. nastąpi powrót do normalności w gospodarce. Podobny scenariusz dla Polski rysują także instytucje międzynarodowe: Komisja Europejska, MFW oraz OECD. Przewidujemy, że na końcu prognozy – w 2022 r. – PKB Polski będzie o 5 proc. wyższy niż w 2019 r. Dla porównania PKB strefy euro będzie o około 1 proc. niższy. Kryzys wywołany pandemią nie zatrzyma więc procesu konwergencji Polski do państw szeroko rozumianej Europy Zachodniej.

- **Rynek pracy będzie odbudowywał się po kryzysie dłużej niż PKB.** Przewidujemy, że stopa bezrobocia rejestrowanego znajdzie się na poziomie obserwowanym przed pandemią dopiero w końcu 2022 r., natomiast zatrudnienie nie wróci do wielkości obserwowanych przed kryzysem w całym horyzoncie prognozy. Z kolei inflacja będzie kształtowała się powyżej celu inflacyjnego NBP (2,5 proc.) do końca 2022 r., lecz jednocześnie nie przekroczy górnej granicy dopuszczalnych odchyleń od celu (3,5 proc.).

- **Jedną z ważnych przyczyn stosunkowo dobrej kondycji polskiej gospodarki w trakcie pierwszej fali kryzysu były dobre wyniki eksportu towarów.** Przyczyniła się do tego jego struktura geograficzna – wysoki udział Niemiec, słabiej dotkniętych kryzysem niż inne państwa Zachodu oraz towarowa – duża – dywersyfikacja, w tym mniejsze niż w sąsiednich państwach uzależnienie od eksportu samochodów i maszyn. Eksporterzy wskazują także na pozytywny wpływ zmian kursu walutowego. Nie bez znaczenia była jednak **aktywna postawa samych eksporterów na rynkach międzynarodowych,** wyrażająca się poszukiwaniem nowych odbiorców i rynków zbytu oraz wychodzeniem z nową ofertą towarową. Elastyczne reagowanie na zmiany popytu i potrzeby nabywców jest od lat jednym z podstawowych źródeł międzynarodowej przewagi konkurencyjnej polskich przedsiębiorstw eksportujących. Trwały, strukturalny charakter większości z tych czynników sprawia, że powinny one amortyzować również efekty ewentualnych przyszłych załamań w handlu światowym.

Wprowadzenie

Prognozowanie zmiennych makroekonomicznych w czasach kryzysu gospodarczego wywołanego pandemią COVID-19 jest obarczone dużym ryzykiem błędu. Po pierwsze modele makroekonomiczne prognozują przyszłość na podstawie danych z przeszłości. Tymczasem w przeszłości niewiele było zdarzeń podobnych do obecnego (ostatni raz pandemia tej skali miała miejsce ok. 100 lat temu). Po drugie podstawową determinantą tego, co wydarzy się w gospodarce w najbliższych kwartałach jest rozwój pandemii. Kwestia ta jest przedmiotem ogromnej niepewności nawet dla specjalistów w tym obszarze (a co dopiero dla ekonomistów).

W takich okolicznościach prezentujemy pierwszy z cyklicznych „Raportów prognostycznych PIE". Raporty te – zawierające prognozę kształtowania się zmiennych makroekonomicznych w Polsce na dwa lata wprzód – będą ukazywały się dwa razy w roku (w czerwcu i grudniu). Ich celem jest dostarczenie uczestnikom życia gospodarczego – instytucjom publicznym, organizacjom międzynarodowym, firmom, pracownikom i konsumentom – oceny perspektyw rozwoju sytuacji gospodarczej w Polsce. Bazą dla formułowania prognoz jest opracowany w PIE we współpracy z prof. Aleksandrem Welfe ***Makromodel gospodarki narodowej Polskiego Instytutu Ekonomicznego*** **(w skrócie: Makromodel PIE).** Szczegóły techniczne dotyczące konstrukcji samego modelu umieszczamy w osobnym opracowaniu (Welfe, 2020).

W każdym z cyklicznych opracowań zamierzamy także bliżej przyglądać się jednemu wybranemu zjawisku w polskiej gospodarce. **Tym razem tematem specjalnym opracowania jest polski eksport**, który – po raz kolejny – był jednym z motorów napędowych relatywnie dobrej (na tle innych państw) sytuacji polskiej gospodarki w kryzysie. Opisujemy przyczyny tego fenomenu, posługując się m.in. wyjątkowym badaniem, przeprowadzanym corocznie przez Instytut (w obecnej i wcześniejszych jego odsłonach) od 1994 r. – ankietą eksporterów. Badanie jest prowadzone we współpracy z Głównym Urzędem Statystycznym. Tegoroczna edycja miała miejsce we wrześniu i październiku, a ankiety trafiły do reprezentatywnie dobranej grupy 600 przedsiębiorstw eksportujących z sekcji przetwórstwa przemysłowego. W raporcie przyglądamy się zwłaszcza wynikom specjalnego bloku pytań poświęconych wpływowi pandemii na aktywność eksportową firm.

Zgodnie z powyższym raport podzielony jest na dwie części. **W pierwszej prezentujemy prognozy zmiennych makroekonomicznych.** Rozpoczynamy od zdiagnozowania stanu polskiej gospodarki po trzech kwartałach 2020 r., opisu przewidywań dotyczących sytuacji gospodarczej za granicą oraz zarysowania przyjętego przez nas scenariusza pandemicznego na najbliższe kwartały. Ten kontekst jest bowiem konieczny dla interpretacji prognoz, które prezentujemy w kolejnym kroku. Obszar prognozy dzielimy na trzy główne części: PKB, inflację i rynek pracy. **W drugiej części prezentujemy wyniki badania eksporterów.** Badanie to pomaga wyjaśnić odporność polskiego eksportu na skutki „koronakryzysu" w ostatnich miesiącach, ale także daje wskazówki w zakresie możliwego jego rozwoju w kolejnych latach (m.in. w aspekcie włączania się eksporterów w zmiany w globalnych łańcuchach dostaw).

Część I. Prognoza makroekonomiczna dla polskiej gospodarki na lata 2020-2022

Michał Gniazdowski, Jakub Rybacki, Jakub Sawulski

1. Sytuacja polskiej gospodarki po trzech kwartałach 2020 roku

Wyniki polskiej gospodarki po trzech kwartałach 2020 r. wyróżniają się pozytywnie na tle innych państw Unii Europejskiej. Spadek PKB w II kwartale wyniósł 8,4 proc. r/r, a więc wyraźnie mniej niż w całej UE (14 proc.). Według wstępnych danych za III kwartał polska gospodarka stosunkowo szybko nadrabiała dystans po głębokim spadku w II kwartale. PKB w III kwartale było o 1,5 proc. niższe niż rok wcześniej. To drugi najlepszy wynik wśród 20 państw UE, dla których Eurostat opublikował wstępne wyniki.

Pozytywnym zjawiskiem był stosunkowo niewielki wzrost liczby bezrobotnych oraz liczby firm trwale zawieszających lub zamykających działalność. Stopa bezrobocia rejestrowanego wzrosła o 0,7 p.p. – z 5,4 proc. w marcu do 6,1 proc. we wrześniu. Stopa bezrobocia BAEL – liczona według metodyki unijnej – wzrosła umiarkowanie (z 3,1 do 3,4 proc. w okresie marzec-wrzesień), utrzymując Polskę w gronie państw o najniższej stopie bezrobocia w UE. W III kwartale wysoki był także współczynnik aktywności zawodowej – dla osób w wieku 15+ wyniósł 56,9 proc., o 0,2 p.p. więcej niż w analogicznym kwartale poprzedniego roku (GUS, 2020). Analiza aktywności firm wskazuje na znaczący wzrost liczby zawieszeń działalności gospodarczej na przełomie kwietnia i marca – około 40 tys., trzy razy więcej niż w tym samym okresie poprzedniego roku. W kolejnych miesiącach nastąpiła jednak fala wznowień, a nie zamknięć działalności. Biorąc pod uwagę skalę recesji w 2020 r. całkowita liczba zawieszeń i zamknięć działalności gospodarczych nie wyróżnia się szczególnie na tle poprzedniego roku (wykres 1).

Jedną z silnych stron polskiej gospodarki w pierwszych trzech kwartałach 2020 r. była produkcja przemysłowa. Zarówno jej spadek w najbardziej kryzysowych miesiącach – kwietniu i maju – był relatywnie płytki, jak i późniejsze odbicie stosunkowo

↘ Wykres 1. Aktywność firm w 2020 r. wobec 2019 r. (liczba firm)

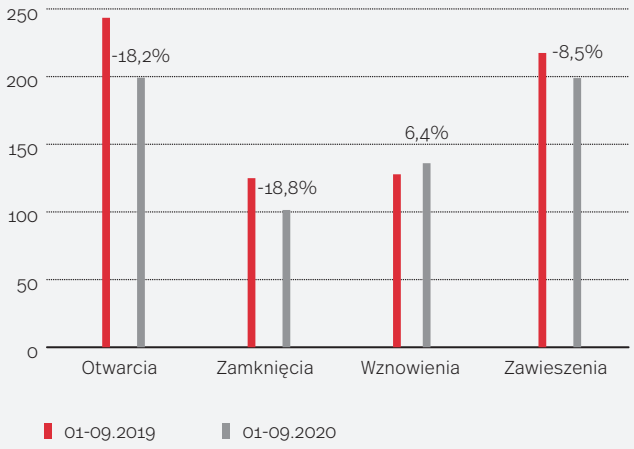

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych CEIDG.

↘ Wykres 2. Dynamika produkcji przemysłowej w 2020 r. (styczeń 2020 r. = 100)

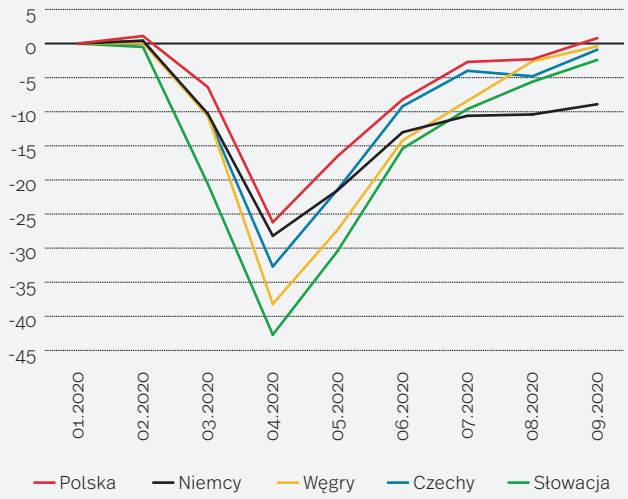

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Eurostatu.

szybkie. Polska jest jednym państwem Grupy Wyszehradzkiej, w którym we wrześniu poziom produkcji przemysłowej był wyższy niż w styczniu (wykres 2). Duża w tym zasługa eksportu, który jest kluczową determinantą wielkości produkcji przemysłowej w Polsce. Z tego powodu w drugiej części opracowania bliżej przyglądamy się kondycji polskiego eksportu w okresie kryzysu.

Kosztem utrzymania polskiej gospodarki w relatywnie dobrej kondycji w analizowanym okresie był istotny wzrost długu publicznego. Na wskazany w poprzednich akapitach brak masowych bankructw firm i wzrostu liczby bezrobotnych istotny wpływ miały rządowe pakiety pomocowe finansowane emisjami obligacji Skarbu Państwa. Tylko w II kwartale 2020 r. zadłużenie finansów publicznych wg metodyki unijnej wzrosło o 160 mld PLN. Według prognozy Komisji Europejskiej w 2020 r. dług publiczny Polski w relacji do PKB wzrośnie o 11 p.p., z 46 do 57 proc. Będzie to największy przyrost długu publicznego w jednym roku w ostatnim 30-leciu. Podobna sytuacja wystąpi jednak także w innych państwach UE. Przeciętny wzrost relacji długu publicznego do PKB wyniesie 13 p.p., a więc o 2 p.p. więcej niż w Polsce.

2. Uwarunkowania prognozy na lata 2020-2022

2.1. Otoczenie zagraniczne

Prognozy międzynarodowych instytucji wskazują, że PKB strefy euro do końca 2022 r. nie osiągnie poziomu sprzed pandemii. Przewiduje się, że spośród gospodarek rozwiniętych jedynie Stany Zjednoczone oraz Niemcy do końca 2022 r. osiągną poziom PKB obserwowany w 2019 r. Programy pomocowe wprowadzone w Niemczech pozwolą także na stosunkowo mały ubytek zatrudnienia – według prognoz Komisji Europejskiej nawet w apogeum spowolnienia nie przekroczy 1 proc. zasobu siły roboczej. Podobnie jak w przypadku kryzysu zadłużenia sprzed dekady, spowolnienie najmocniej dotknie kraje południowej Europy, przede wszystkim Hiszpanię oraz Włochy. Prognozy wskazują, że w 2022 r. zarówno wielkość PKB, jak i zatrudnienie w tych krajach, będą kształtować się na poziomie o 4-5 proc. niższym niż w 2019 r. (wykresy 3 i 4).

Z punktu widzenia Polski największe znaczenie mają relatywnie dobre prognozy dla niemieckiej gospodarki. Między Polską a Niemcami istnieją bowiem bardzo silne powiązania gospodarcze, Niemcy są odbiorcą 27 proc. eksportowanych z Polski towarów. Mediana prognoz instytucji międzynarodowych (KE, OECD i MFW) wskazuje, że gospodarka

Wykres 3. Prognoza zmiany PKB w wybranych państwach (2019 r. = 100)

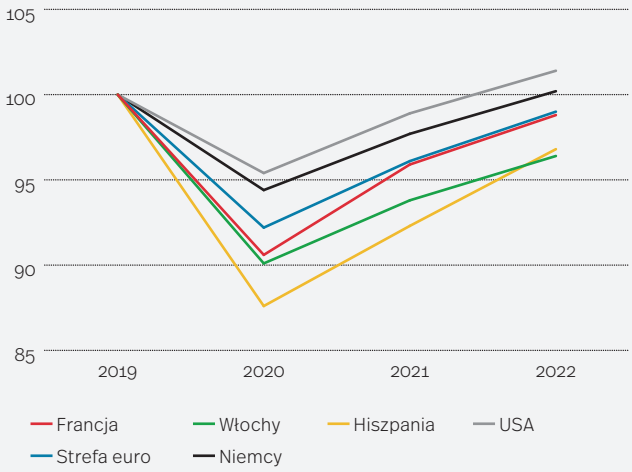

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Komisji Europejskiej.

Wykres 4. Prognoza zmiany zatrudnienia w wybranych państwach (2019 r. = 100)

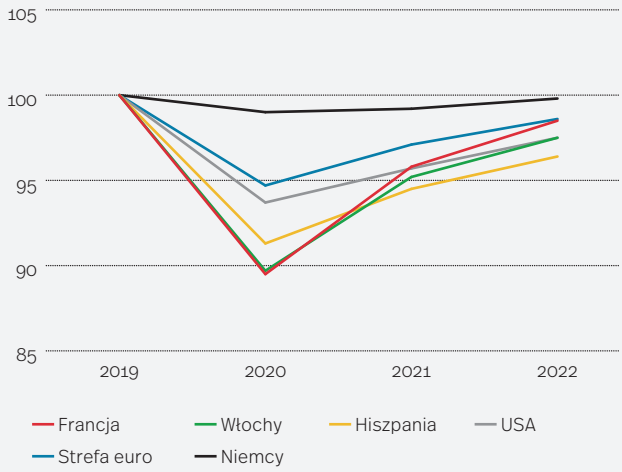

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Komisji Europejskiej.

Niemiec skurczy się w 2020 r. o 6,0 proc. r/r, po czym odbije o 3,5 proc. w 2021 r. Dane te zostały wykorzystane jako założenia do modelu, a szacunki na tle prognoz sporządzanych przez niemieckie instytucje są raczej konserwatywne. Zarówno niemiecki bank rozwoju KfW (odpowiednik PFR), jak i prestiżowe *think tanki* DIW oraz Ifo, zapowiadają 5,0-procentowy spadek w 2020 r. oraz 4,5-5,0-procentowe odbicie w przyszłym roku (Scheuermeyer, 2020; www1; www2) (wykres 5).

↘ Wykres 5. Prognozy zmiany PKB Niemiec (w proc. r/r)

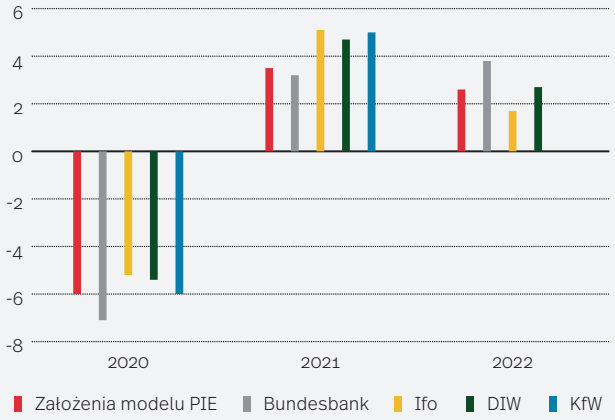

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Bundesbank, Ifo, DIW, KfW.

↘ Wykres 6. Rejestracje samochodów w III kwartale 2020 r. (w proc. r/r)

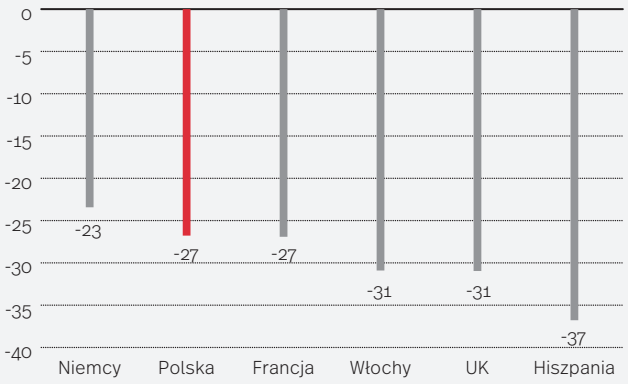

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Europejskiego Stowarzyszenia Producentów Pojazdów ACEA.

Wyzwaniem dla Niemiec, które może mieć znaczenie dla wzrostu gospodarki już w najbliższych latach, jest restrukturyzacja przemysłu motoryzacyjnego. Z powodu pandemii spadek popytu na nowe samochody w głównych państwach europejskich wyniósł od 20 do 30 proc. r/r (wykres 6). Odbudowa popytu będzie następowała powoli, a część jego spadku może mieć charakter trwały z powodu upowszechniania się pracy zdalnej i transformacji cyfrowej firm. Co więcej, w perspektywie dekady klasyczna motoryzacja, oparta na silnikach spalinowych, będzie znacząco traciła na znaczeniu – zakaz sprzedaży aut z napędem spalinowym od 2030 r. zapowiedziała m.in. Wielka Brytania (Piszczatowska, 2020).

Polityka pieniężna głównych banków centralnych prawdopodobnie pozostanie ekspansywna w horyzoncie prognozy (2020-2022). Kontynuowana będzie bowiem większość programów luzowania ilościowego wdrożonych w reakcji na kryzys wywołany pandemią COVID-19. Europejski Bank Centralny wprowadził program skupu aktywów PEPP (*pandemic emergency purchase programme*), w ramach którego do marca 2022 r. skupi aktywa o wartości 1850 mld EUR (16 proc. PKB strefy euro). Powiększył również limit zakupów dla programów skupu obligacji skarbowych (PSPP) i korporacyjnych (CSPP) w 2020 r. o 120 mld EUR, w stosunku do standardowej puli 240 mld EUR rocznie (20 mld EUR miesięcznie). Bank zasila także w płynność komercyjny sektor bankowy przez program TLTRO. W jego ramach udziela pożyczek oprocentowanych -0,5 p.p. poniżej stopy depozytowej dla pobudzenia akcji kredytowej. Łącznie na koniec października EBC utrzymywał portfel aktywów w wysokości 3600 mld EUR (31 proc. PKB strefy euro) (wykres 7).

Podobne działania prowadzi Rezerwa Federalna USA. Fed utrzymuje portfel aktywów o wartości 4500 mld USD, co odpowiada 21 proc. PKB Stanów Zjednoczonych. Od początku pandemii nowojorski oddział zakupił aktywa warte 2840 mld USD (13 proc. PKB). W kontekście działań wymienionych zachodnich banków centralnych, działania NBP są umiarkowane. Bank obniżył główną stopę procentową z 1,5 proc. do 0,1 proc. oraz do końca października skupił aktywa o równowartości 4,6 proc. PKB. Tempo bieżących zakupów wygasa, co sugeruje że łączna wartość skupu będzie niższa niż w gospodarkach rozwiniętych.

Planowana polityka fiskalna w UE na najbliższe lata przyjmuje różne kierunki – niektóre państwa już w 2021 r. rozpoczną konsolidację fiskalną,

ale w większości polityka ta nadal będzie ekspansywna. Do pierwszej grupy krajów zaliczają się m.in. Niemcy, które jako jedyny spośród krajów strefy euro zamierzają szybko konsolidować finanse publiczne. Według prognoz KE deficyt finansów publicznych Niemiec zbliży się w 2021 r. do progu 3 proc. PKB, a znajdzie się poniżej tego progu w 2022 r. (wykres 8). Jednym z przewidywanych działań konsolidacyjnych jest ograniczenie pomocy kryzysowej dla rynku pracy – w 2020 r. wydano na ten cel ok. 7 proc. PKB, podczas gdy w 2021 r. planuje się wydatki rzędu 4,6 proc. PKB (Hansen, 2020).

↘ Wykres 7. Aktywa Europejskiego Banku Centralnego (w mld EUR)

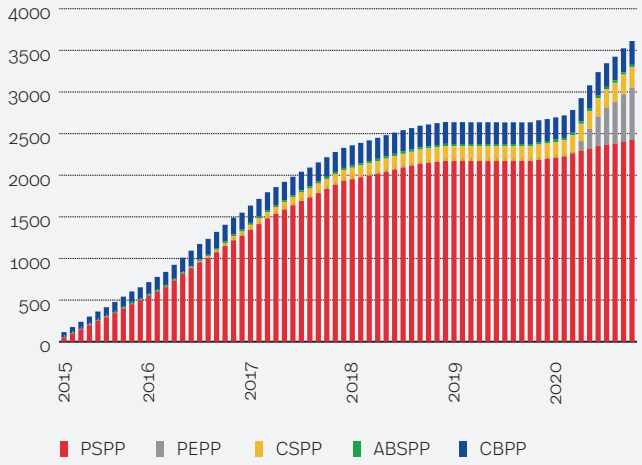

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Europejskiego Banku Centralnego.

↘ Wykres 8. Prognozowany deficyt finansów publicznych w wybranych państwach (w proc. PKB)

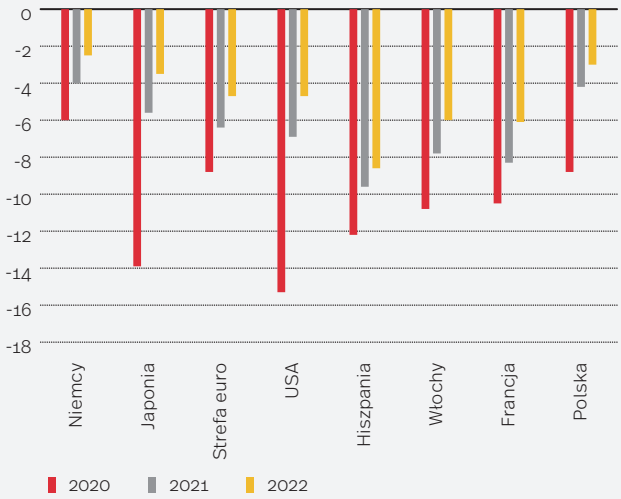

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie prognozy Komisji Europejskiej.

W pozostałych państwach strefy euro deficyty finansów publicznych w najbliższych latach będą znacznie większe. Francja planuje w latach 2021-2022 wydać 100 mld EUR (4,1 proc. PKB) dla ratowania konkurencyjności przedsiębiorstw (Eluere, 2020). Włochy przeznaczą 39 mld EUR (2,2 proc. PKB) na pobudzenie aktywności gospodarczej. Pieniądze wesprą przedsiębiorstwa najmocniej dotknięte obostrzeniami – rząd planuje wprowadzenie bezzwrotnych subsydiów, zawieszenie spłaty zadłużeń oraz dodatkowe fundusze dla rozwoju południowej części kraju (Sourav, 2020). Duży deficyt będzie miała też Hiszpania – według prognoz KE w 2021 r. sięgnie 9,6 proc. PKB. W latach 2021-2023 rząd planuje przeznaczyć 72 mld EUR (5,8 proc. PKB) na rozwój gospodarczy, z tego 80 proc. ma pochodzić z programów pomocowych UE. Dwie trzecie wydatków ma posłużyć cyfryzacji oraz transformacji energetycznej (Dombey, 2020).

Strategia fiskalna Polski jest bliższa modelowi niemieckiemu, tj. zakłada się stosunkowo szybką konsolidację zadłużenia i redukcję deficytu poniżej progów narzucanych przez Pakt Stabilności i Wzrostu. Według KE w 2022 r. nastąpi powrót deficytu do poziomu poniżej 3 proc. PKB, a przyrost długu w relacji do PKB do 2022 r. będzie zdecydowanie mniejszy niż w większości państw strefy euro.

2.2. Scenariusz epidemiczny

Dla prognoz gospodarczych na kolejne lata fundamentalne znaczenie ma rozwój pandemii COVID-19 i skala restrykcji z tym związanych. Z tego względu poniżej opisujemy przyjęty w naszej prognozie scenariusz epidemiczny.

Zakładamy, że restrykcje gospodarcze będą pojawiały się cyklicznie co najmniej do końca I kwartału 2021 r. Po stopniowym wygaszaniu drugiej fali epidemii z przełomu października i listopada 2020 r. spodziewamy się pojawienia się jeszcze jednego znaczącego wzrostu liczby zakażeń (kolejnej fali), która wymusi ponowne wprowadzenie silniejszych obostrzeń (choć – zakładamy – nie tak silnych jak w listopadzie 2020 r.). Przez cykliczne restrykcje rozumiemy więc okresowe ich zacieśnianie i luzowanie przez cały I kwartał.

Naszym zdaniem utrzymywanie znaczących restrykcji gospodarczych nie będzie konieczne

od połowy II kwartału 2021 r. Przyczyny będą dwie. Po pierwsze nabycie odporności przez istotną część społeczeństwa. Badania wskazują, że faktyczna liczba zakażeń jest wielokrotnie wyższa niż liczba raportowanych przypadków, głównie z powodu przypadków bezobjawowych (Jagodnik i in., 2020; Rahmandad, Lim, Sterman, 2020). To oznacza, że do końca I kwartału 2021 r. chorobę może przejść nawet co piąty obywatel naszego kraju. Po drugie, zakładamy, że w I kwartale 2021 roku zostanie rozpoczęty program szczepień. Szczepionki na COVID-19 znajdują się już w zaawansowanej III fazie badań klinicznych, a wyniki badań wskazują, że ich skuteczność przekracza 90 proc. Przyjmując podawany przez WHO przedział dla współczynnika reprodukcji wirusa w wysokości od 2 do 4 można szacować, że przy takich parametrach osiągnięcie odporności grupowej będzie możliwe przy skutecznym zaszczepieniu 50–75 proc. populacji (WHO, 2020).

Masowe szczepienia będą ogromnym wyzwaniem logistycznym, w związku z tym mogą potrwać co najmniej kilka miesięcy. Szczepionki muszą być wyprodukowane w niespotykanym dotąd tempie i skali. Ich dystrybucja będzie skomplikowana, m.in. ze względu na konieczność przechowywania w niskich temperaturach. Przy ograniczonych zasobach kadrowych w ochronie zdrowia zaszczepienie znaczącego odsetka populacji będzie wymagało czasu. Z tych powodów zakładamy, że program szczepień może trwać przez cały 2021 r. i w pierwszej fazie obejmie jedynie wybraną część populacji (np. osoby starsze).

Kluczowe niepewności związane z przedstawionym scenariuszem dotyczą możliwości wyprodukowania dużej liczby szczepionek w krótkim czasie, skłonności obywateli do szczepień, trwałości odporności (zarówno po zaszczepieniu, jak i po odbyciu choroby) oraz możliwych mutacji wirusa.

3. Prognoza dla polskiej gospodarki na lata 2020-2022

3.1. Aktywność gospodarcza – PKB

Prognozujemy, że 2020 r. zakończy się spadkiem PKB w wysokości 3,1 proc. Będzie to pierwszy spadek rocznego PKB w polskiej gospodarce od niemal 30 lat. Odpowiadają za to głównie restrykcje gospodarcze będące następstwem pandemii. Ich wpływ w IV kwartale będzie jednak wyraźnie słabszy niż w II kwartale 2020 r. Szok związany z wprowadzeniem obostrzeń – zarówno dla konsumentów, jak i przedsiębiorstw – jest bowiem znacznie mniejszy, a same restrykcje są także nieco łagodniejsze (np. w handlu międzynarodowym). W konsekwencji przewidujemy spadek PKB w IV kwartale o 4,0 proc. r/r, wobec 8,4 proc. w II kwartale oraz 1,5 proc. w III kwartale 2020 r. (wykres 9).

Przewidujemy, że 2021 r. będzie nieregularny – słabym pierwszym miesiącom będzie towarzyszyć silne odbicie w drugiej połowie roku. W I kwartale PKB spadnie o 2,0 proc., natomiast w następnych wzrośnie kolejno o: 9,3, 3,7 oraz 5,4 proc. Kluczowe dla wyników prognozy na 2021 r. są dwa czynniki: przyjęty scenariusz epidemiczny (patrz punkt 2.2. opracowania) oraz baza PKB z poszczególnych kwartałów 2020 r. Rekordowo wysokie stopy wzrostu w II oraz IV kwartale będą efektem przede wszystkim niskiej bazy z 2020 r. Z tego powodu proponujemy odniesienie wartości PKB w poszczególnych kwartałach 2021 i 2022 r. do wartości z 2019 r., a więc ostatniego roku nieobarczonego zawirowaniami związanymi z pandemią (wykres 10). Przy takiej analizie widać wyraźnie, że cała pierwsza połowa 2021 r. będzie dla gospodarki umiarkowana – wysokość PKB będzie mniej więcej równała się wysokości z pierwszej połowy 2019 r. (w cenach stałych). Silne odbicie nastąpi od III kwartału 2021 r., a więc pierwszego kwartału prognozy, w którym zgodnie z przyjętym scenariuszem epidemicznym nie będą obowiązywały znaczące dla gospodarki obostrzenia pandemiczne (choć proces szczepienia ludności będzie nadal trwał).

W 2022 r. przewidujemy powrót do „normalnych" stóp wzrostu – takich, które były obserwowane w latach poprzedzających epidemię. W każdym z kwartałów stopa wzrostu w ujęciu r/r będzie zawierała się w przedziale od 3 do 5 proc., a roczny wynik wyniesie 4,0 proc. Istotne znaczenie dla tych wyników będzie miało kształtowanie się konsumpcji i inwestycji prywatnych, o czym szerzej piszemy w dalszej części podrozdziału.

Na końcu horyzontu prognozy – w 2022 r. – PKB Polski będzie o 5 proc. wyższy niż w 2019 r. Taka sytuacja nie będzie powszechna w Unii Europejskiej – według prognozy KE PKB w 2022 r. będzie wyższe niż w 2019 r. w 18 na 27 państw UE. PKB samej strefy euro będzie o 1 proc. niższe. To oznacza, że kryzys gospodarczy wywołany epidemią nie zatrzyma

konwergencji poziomu rozwoju Polski do Europy Zachodniej. Prognozuje się, że PKB na osobę w Polsce w 2022 r. będzie stanowiło 76 proc. PKB na osobę w UE, a więc o 3 p.p. więcej niż w 2019 r. Ta konwergencja niemal w całości wynika jednak z przewidywanego wyniku w 2020 r. W latach 2021 i 2022 tempo odbicia w Polsce i strefie euro nie różni się znacząco (wykres 11).

Wykres 9. Struktura wzrostu PKB – prognoza PIE

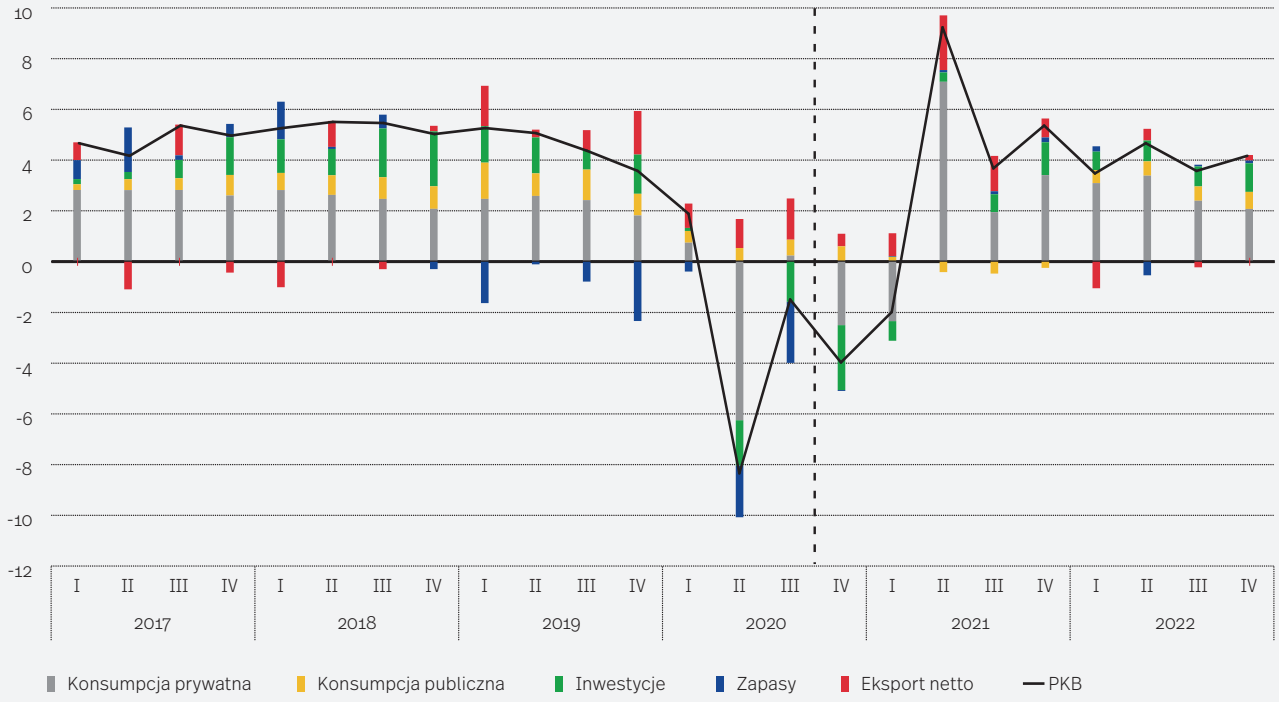

Źródło: opracowanie własne PIE.

Wykres 10. Prognozowana zmiana PKB w poszczególnych kwartałach lat 2021-2022 w stosunku do analogicznych kwartałów 2019 r. (w proc., ceny stałe)

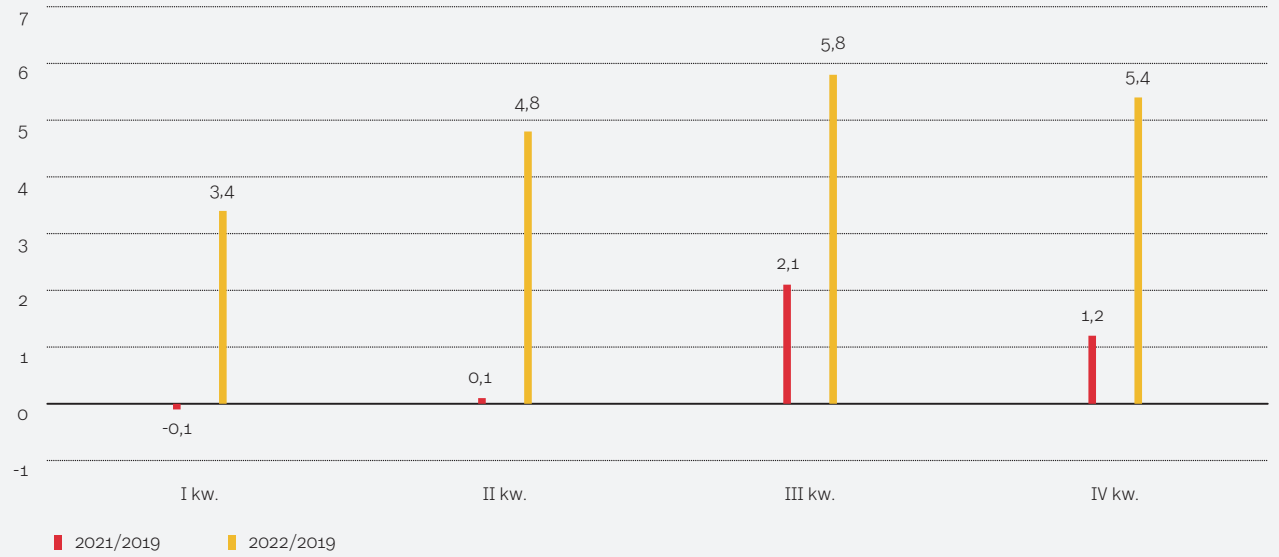

Źródło: opracowanie własne PIE.

Prognoza PIE dla polskiej gospodarki na lata 2020 i 2021 jest bardziej optymistyczna od prognoz Komisji Europejskiej, OECD i NBP (wykres 12). Prognozy tych instytucji różnią się zwłaszcza ścieżką odbicia w 2021 r. Zarówno KE, jak i OECD oraz NBP, są bardziej pesymistyczne co do wyniku w pierwszym półroczu. Dla I kwartału prognozują odpowiednio -2,9, -3,6 i -4,5 proc., wobec -2,0 proc. według PIE. Dla II kwartału odpowiednio 8,3, 7,8 i 7,5 proc., wobec 9,3 według PIE (r/r). Naszym zdaniem ważnym czynnikiem sprzyjającym gospodarce w I kwartale będzie stopniowe „przyzwyczajanie" się podmiotów gospodarczych do pandemicznych warunków funkcjonowania (analogicznie jak wynik w IV kwartale 2020 r. będzie lepszy od wyniku w II kwartale) oraz wdrożenie nowych pakietów pomocowych państwa (po zatwierdzeniu ich przez KE). Z kolei silnemu odbiciu w następnych miesiącach 2021 r. będzie sprzyjało zakładane przez nas zniesienie restrykcji gospodarczych związane z nabyciem odporności przez istotną część populacji oraz rozpoczęciem programu szczepień (por. Scenariusz epidemiczny, p. 2.2. opracowania).

Wykres 11. Zmiana PKB w latach 2019-2022 – indeks jednopodstawowy (2019 r. = 100)

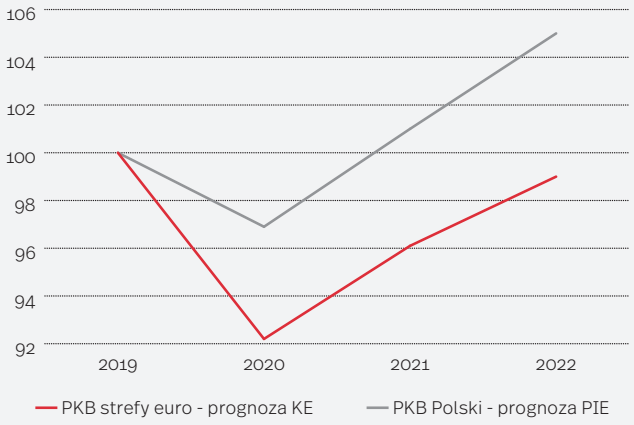

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie: Komisja Europejska (2020).

Wykres 12. PKB – prognoza PIE na tle innych ośrodków

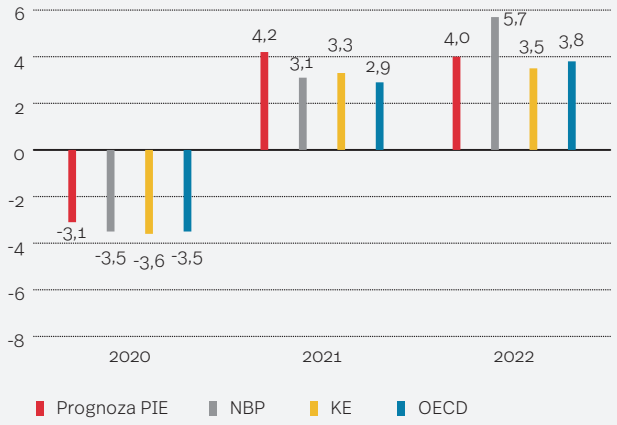

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie: Komisja Europejska (2020), NBP (2020), OECD (2020).

Oczekujemy istotnego wzrostu wydatków konsumpcyjnych gospodarstw domowych po ustaniu pandemii. To będzie kluczowy czynnik odbicia gospodarczego w drugiej połowie 2021 r. oraz w 2022 r. Dane dla państw UE wskazują na wysoką dynamikę stopy oszczędności gospodarstw domowych w obecnym kryzysie – w II kwartale przeciętny dochód rozporządzalny w UE spadł o ok. 5 proc. r/r, podczas gdy przeciętne wydatki spadły o ponad 17 proc. W konsekwencji nastąpił wzrost stopy oszczędności o ponad 10 p.p. (wyraźnie największy w XXI w., poprzednie rekordowe odczyty wynosiły ok. 2 p.p.) (Eurostat, 2020). Dane Eurostatu nie obejmują Polski, jednak biorąc pod uwagę relatywnie dobrą sytuację na rynku pracy można oceniać, że wystąpił podobny lub nawet wyższy wzrost stopy oszczędności niż w innych państwach. W II kwartale br. dynamika realnej płacy w Polsce była dodatnia, podczas gdy spożycie ogółem spadło o około 5 proc. r/r. To oznacza, że konsumenci będą mieli środki na realizację odłożonego popytu po ustaniu pandemii, a apetyt na korzystanie z usług o ograniczonej obecnie dostępności (gastronomii, turystyki, rozrywki itp.) prawdopodobnie będzie wysoki. Gospodarstwa domowe w badaniach koniunktury wskazują na pragmatyczne podejście do wydatków – ocena bieżących wydatków jest mizerna, lecz jednocześnie nie obserwuje się dużych cięć planów zakupowych w przyszłości (wykresy 13 i 14). W 2022 r. konsumpcję dodatkowo będzie stymulować poprawa sytuacji na rynku pracy oraz szybszy wzrost wynagrodzeń.

Spodziewamy się powolnego odbicia nakładów inwestycyjnych w gospodarce w całym prognozowanym okresie. Będzie to efekt zastoju na rynku mieszkaniowym oraz nieruchomości komercyjnych (wykres 15). Spadek liczby pozwoleń na budowę wydanych rok temu oznacza, że nawet bez pandemii sektor odnotowałby wyraźne spowolnienie na początku 2021 r. Niepewność związana z pandemią będzie dodatkowo skutkowała odwlekaniem rozpoczęcia budowy części projektów, które uzyskały

pozwolenie w 2020 r. Spodziewamy się też stosunkowo słabych wyników dużych przedsiębiorstw w pierwszej połowie 2021 r. Mniejsze wydatki deklarują m.in. koncerny energetyczne oraz transportowe. W Krajowym Programie Kolejowym zapisano także niższe kwoty nakładów na PKP PLK. Sytuacja powinna poprawiać się w drugiej połowie 2021 r., co jednak będzie efektem finalizacji inwestycji rozpoczętych w drugiej połowie 2019 r. Wartość kosztorysowa tych projektów była wyższa o prawie 35 proc. r/r (wykres 16). Perspektywa w 2022 r. będzie silnie uzależniona zależeć od finalnego kształtu porozumienia w sprawie funduszu obudowy UE – najprawdopodobniej jego środki pozwolą zrekompensować niższe wydatki ze standardowego budżetu, co zapobiegnie spadkowi nakładów publicznych.

Wykres 13. Zmiany konsumpcji i płac realnych w latach 2011-2020 (w proc. r/r)

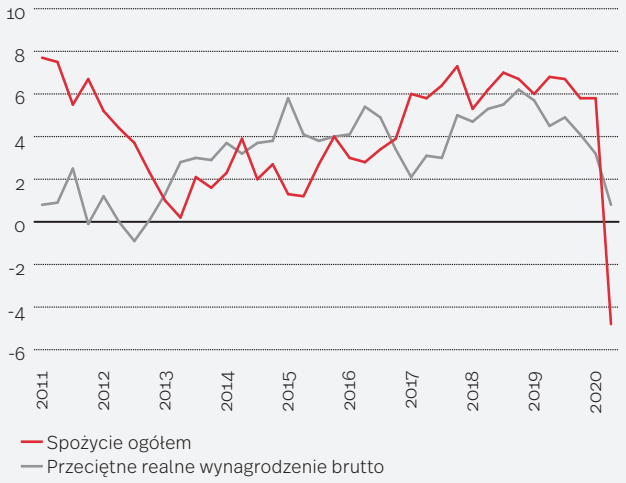

Uwaga: dane do II kwartału 2020 r.
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych GUS.

Wykres 14. Indeksy oceny koniunktury konsumenckiej w latach 2002-2020

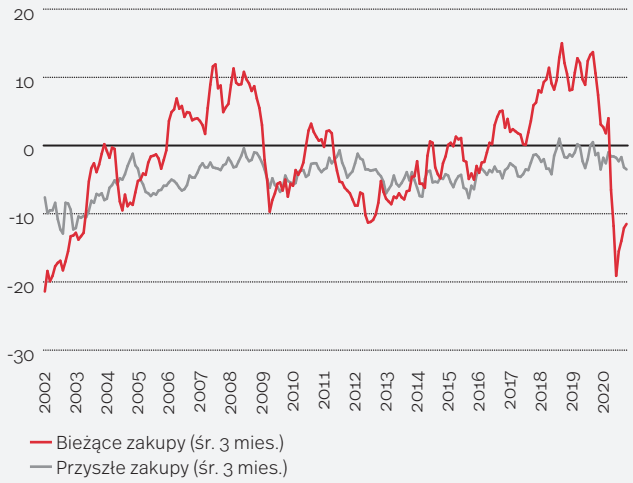

Uwaga: dane do 10.2020 r.
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Komisji Europejskiej.

Wykres 15. Liczba pozwoleń na budowę oraz mieszkań oddanych do użytku (w proc. r/r)

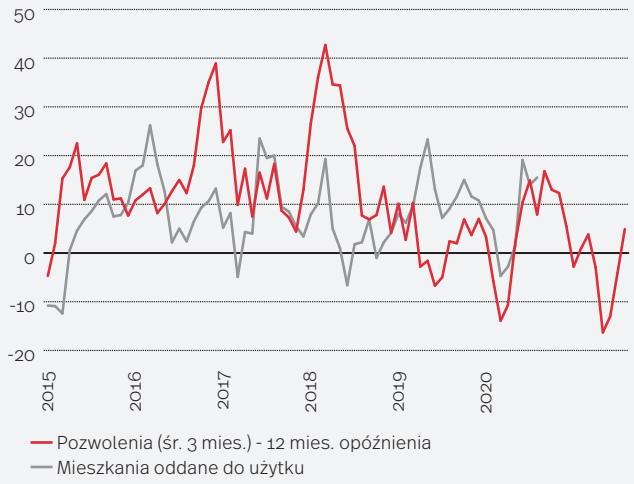

Uwaga: dane do II kwartału 2020 r.
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych GUS.

Wykres 16. Wartość inwestycji dużych podmiotów (w proc. r/r)

Uwaga: dane do II kwartału 2020 r.
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych GUS.

Eksport netto będzie miał istotny wkład do dynamiki PKB w latach 2020 i 2021. Prognozujemy utrzymanie nadwyżki eksportu netto przez cały 2021 r., co doda 1,1 p.p. do łącznej dynamiki wzrostu PKB. Mniejsza mobilność oznacza spadek zapotrzebowania na paliwa i w efekcie niższy import ropy naftowej. Dodatkowo mały wzrost inwestycji będzie skutkować słabym importem dóbr kapitałowych – maszyn i urządzeń transportowych. Naszym zdaniem oba wymienione trendy odwrócą się jednak w 2022 r. W konsekwencji szacujemy, że eksport netto odejmie 0,2 p.p. z rocznej dynamiki wzrostu w ostatnim roku prognozy (tematowi eksportu poświęcamy temat specjalny – zob. II część opracowania).

3.2. Inflacja

Inflacja w prognozowanym okresie będzie kształtowała się minimalnie powyżej celu inflacyjnego NBP. Wyjątek stanowi I kwartał 2021 r., gdy stopa inflacji osiągnie minimum – przewidujemy, że będzie to nieco ponad 2,0 proc. r/r. Następnie przez pozostałą część roku CPI będzie oscylować w przedziale 2,5-3,1 proc. r/r, a średnioroczna stopa wyniesie 2,8 proc. (wykres 17). Na 2022 r. prognozujemy brak istotnych ruchów stopy inflacji w dół lub w górę – przez cały rok będzie utrzymywała się w przedziale między 2,5 a 3,0 proc., a średniorocznie wyniesie 2,8 proc. Tym samym nasza prognoza jest podobna do projekcji NBP z listopada br. (wykresy 18 i 19).

Naszym zdaniem mimo negatywnych bodźców popytowych, inflacja bazowa także będzie utrzymywała się na poziomie powyżej 2 proc. Na 2021 r. prognozujemy 2,4 proc., a na 2022 r. – 2,7 proc., a więc nieco niżej niż w prognozie NBP (odpowiednio 2,9 i 3,0 proc.). Będzie to konsekwencja splotu kilku czynników. Dynamika cen usług prawdopodobnie wciąż pozostanie wysoka w związku z rosnącymi kosztami pracy – to efekt uboczny podwyżki minimalnego wynagrodzenia o 7 proc. Po zniesieniu restrykcji gospodarczych część usługodawców może także wykorzystać odłożony popyt i oszczędności gospodarstw domowych do podwyżek cen. Dotyczy to zwłaszcza sektorów, które pozostaną zamknięte relatywnie długo, jak hotelarstwo, turystyka, gastronomia czy rozrywka. Należy spodziewać się także wzrostu opłat ze strony banków i ubezpieczycieli. To konsekwencja niskich stóp procentowych oraz większego ryzyka zdrowotnego.

Wykres 17. Struktura inflacji CPI – prognoza PIE

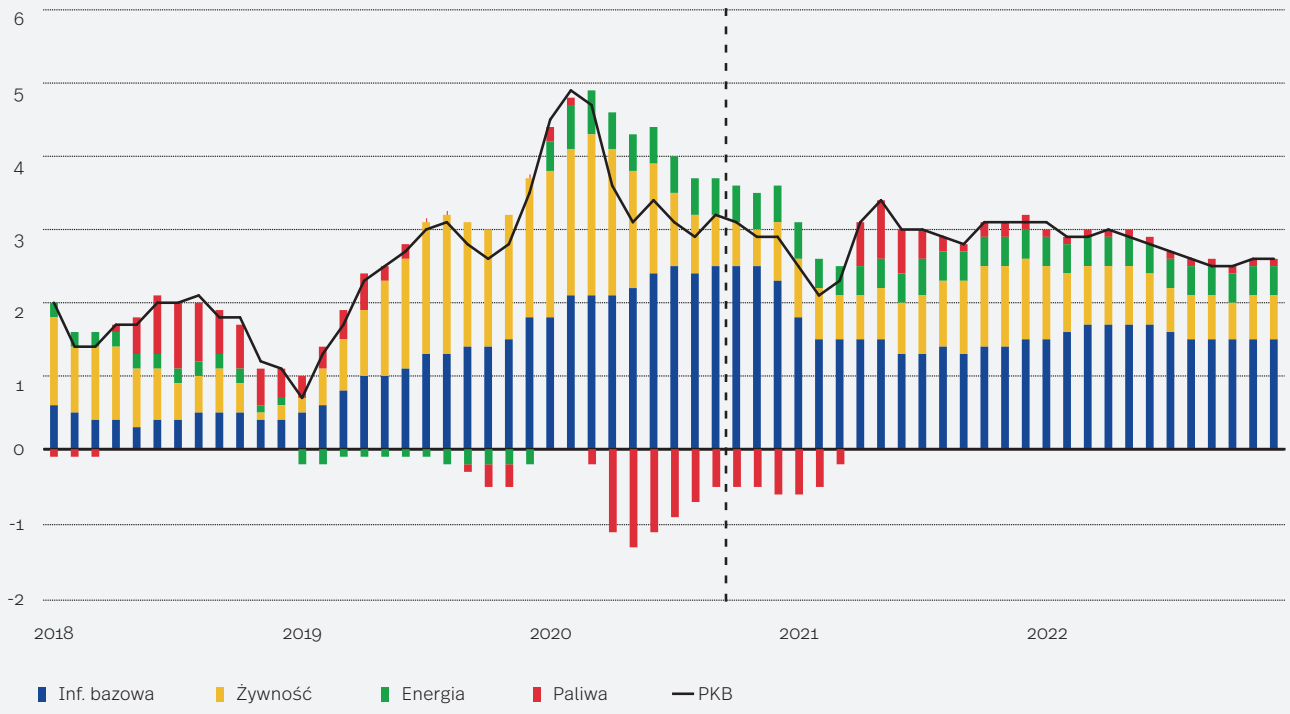

Źródło: opracowanie własne PIE.

Wykres 18. Inflacja CPI – prognoza PIE na tle innych ośrodków

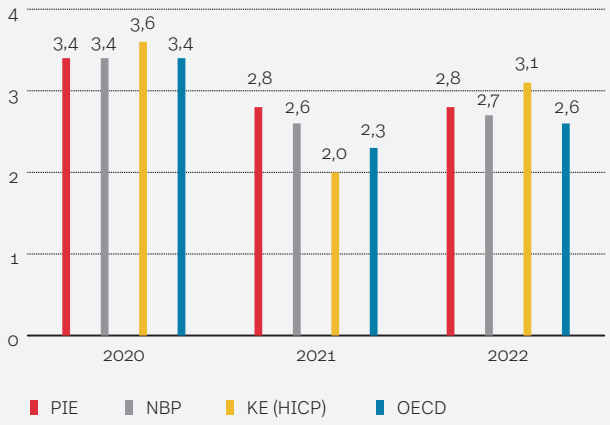

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie: Komisja Europejska (2020), NBP (2020).

Wykres 19. Inflacja bazowa – prognoza PIE i NBP

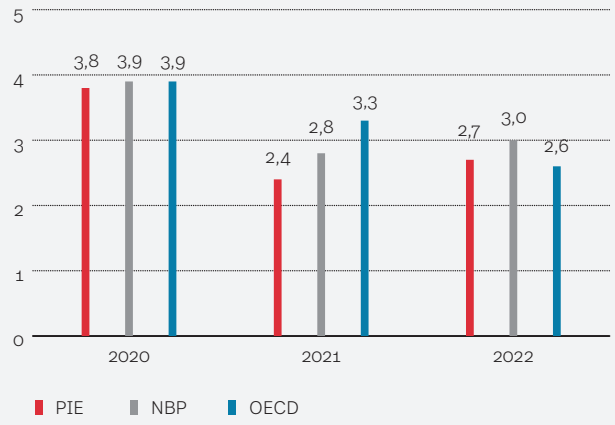

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie: NBP (2020).

Polska będzie również importować wyższy wzrost cen dóbr przemysłowych w Niemczech i strefie euro. W bieżącym roku relacja między zmianami cen uległa zaburzeniu – to efekt silniejszej deprecjacji kursu złotego oraz obniżek stawek VAT w zachodnich gospodarkach UE. W przyszłym roku instytucje międzynarodowe prognozują odbicie inflacji w strefie euro. Spodziewamy się, że silny związek między zmianami cen w Polsce i Niemczech ulegnie przywróceniu – podobną sytuację obserwowaliśmy bezpośrednio po kryzysie finansowym w latach 2008-2009 (wykres 20). Tym samym ceny towarów przemysłowych będą rosnąć także w Polsce.

Wykres 20. Ceny dóbr przemysłowych w latach 2008-2020 (w proc. r/r)

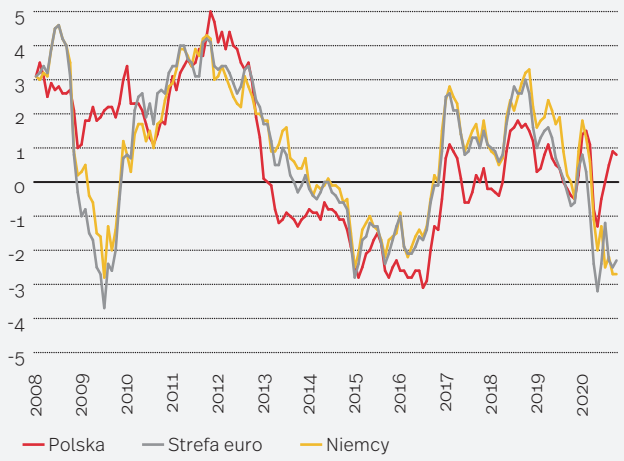

Uwaga: dane do 10.2020 r.
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Eurostatu.

Wykres 21. HICP – ceny dóbr administrowanych w latach 2018-2020 (w proc. r/r)

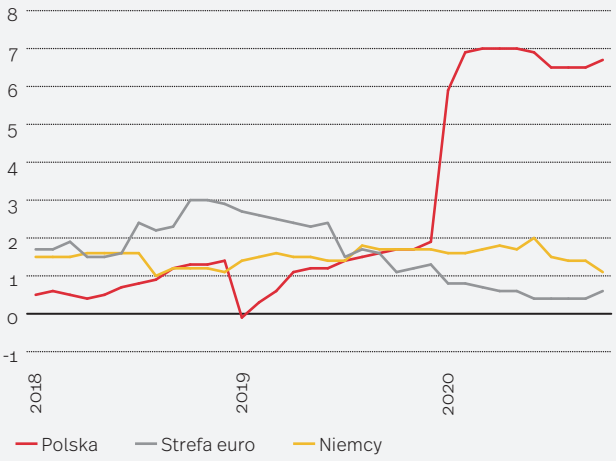

Uwaga: dane do 10.2020 r.
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Eurostatu.

Ważnym czynnikiem kształtującym inflację w przyszłym roku będą zmiany podatkowe. Największy wpływ będą miały wprowadzenie opłaty mocowej dla energii elektrycznej oraz podatek cukrowy, a nieco mniejszy – podwyżki danin samorządowych: opłat za wywóz śmieci i podatku od nieruchomości. W tym drugim

przypadku podwyżki mogą być odpowiedzią na pogorszenie się sytuacji finansowej samorządów. Wszystkie z wymienionych obciążeń pojawią się wraz z początkiem roku. W efekcie wzrost cen administrowanych utrzyma się istotnie powyżej wzrostu w państwach strefy euro – podobnie jak to miało miejsce w 2020 r. (wykres 21).

Na wzrost inflacji w Polsce będzie oddziaływać również przewidywany wzrost światowej ceny ropy. Amerykańska agencja ds. Energii (EIA) prognozuje, że koszt baryłki typu Brent wzrośnie w 2021 r. z 41,4 do 48,5 USD. Materializacja takiego scenariusza oznacza przeszło 10-procentowy wzrost dynamiki cen paliw w drugim kwartale 2021 r. oraz jej stabilizację wokół 3,0-3,5 proc. r/r w drugiej połowie roku.

3.3. Rynek pracy

Odbudowa rynku pracy po kryzysie będzie trwała dłużej niż odbudowa PKB. To zjawisko zaobserwowane przy okazji kilku poprzednich kryzysów, nazywane w literaturze *jobless recovery* (ożywienie bez miejsc pracy). Szok gospodarczy wywołany pandemią COVID-19 uderza jednocześnie w PKB i rynek pracy, ale ożywienie przychodzące po recesji może być asymetryczne – PKB powraca na ścieżkę wzrostu, ale bezrobocie i/lub zatrudnienie dłużej utrzymuje się na poziomie z czasów kryzysowych, a następnie odbudowuje się wyraźnie wolniej.

Przewidujemy, że stopa bezrobocia rejestrowanego wróci do poziomu obserwowanego przed pandemią dopiero na koniec 2022 r. Stopa ta osiągnie szczyt – między 6,5 a 7,0 proc. – na przełomie lat 2020 i 2021, a w kolejnych dwóch latach będzie systematycznie spadać – do 6,1 proc. na koniec 2021 r. oraz 5,3 proc. na koniec 2022 r. (wykres 22). Dane z urzędów pracy wskazują, że od początku pandemii liczba bezrobotnych rośnie, a liczba ofert pracy w urzędach maleje. Ten drugi trend przyspieszył zwłaszcza w okresie od marca do maja br., gdy liczba ofert była o ponad 40 proc. niższa niż rok wcześniej. W kolejnych miesiącach nastąpiło niewielkie odbicie, lecz nadal liczba ta jest o ok. 20 proc. mniejsza w ujęciu r/r (przy wyraźnie wyższej liczbie bezrobotnych) (wykres 24 i 25).

Wykres 22. Stopa bezrobocia rejestrowanego – prognoza PIE (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE.

Wykres 23. Zatrudnienie w gospodarce narodowej – prognoza PIE (w proc. r/r)

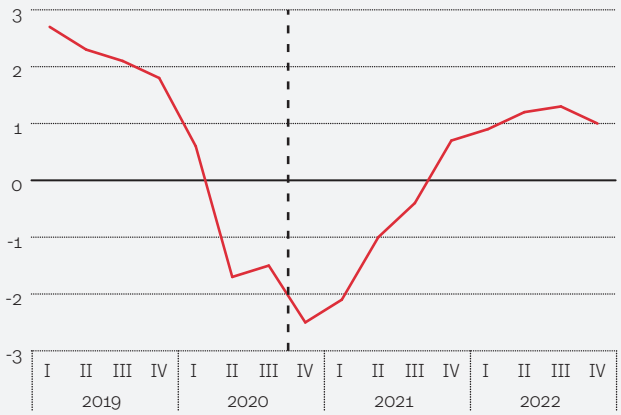

Źródło: opracowanie własne PIE.

Z kolei zatrudnienie nie wróci do wielkości obserwowanych przed kryzysem w całym prognozowanym okresie. Spodziewamy się, że druga fala epidemii najmocniej uderzy w zatrudnionych w tzw. gospodarce narodowej – segmencie, który w nomenklaturze GUS obejmuje osoby pracujące na podstawie umowy o pracę w przedsiębiorstwach, gdzie zatrudnionych jest przynajmniej 9 osób oraz w sektorze publicznym (a pomija osoby pracujące w mikrofirmach, prowadzące działalność rolniczą oraz pracujące w wojsku i innych służbach mundurowych). W tym segmencie jest zatrudnionych 9 mln spośród 16,8 mln pracujących Polaków. Szacujemy, że liczba zatrudnionych w gospodarce narodowej na koniec 2020 r. będzie o 230 tys. niższa niż na koniec 2019 r. (wykres 23 i 26). Redukcje najprawdopodobniej będą skoncentrowane w wybranych sektorach usługowych, tj. w sekcjach

administrowania i działalności wspierającej oraz zakwaterowania i gastronomii (HoReCa). Słabe wyniki finansowe firm po pierwszej połowie 2020 r. oraz wysoki wzrost zadłużenia krótkoterminowego będą wymuszać restrukturyzację części podmiotów (wykres 27). Z tego powodu wyraźnej poprawy sytuacji w segmencie gospodarki narodowej oczekujemy dopiero w 2022 r. – szacujemy, że w tym roku przybędzie ok. 100 tys. nowych miejsc pracy.

W przypadku pracujących poza tzw. gospodarką narodową (m.in. mikrofirmy, rolnictwo, wojsko i inne służby mundurowe), zmiany w znacznie większym stopniu będą odzwierciedlać tendencje demograficzne. Szacujemy, że zatrudnienie w tym segmencie w latach 2020-2022 spadnie o 150 tys. etatów, co jednak w dużym stopniu będzie wiązać się z dezaktywizacją zawodową osób zbliżających się do wieku emerytalnego.

Wykres 24. Liczba bezrobotnych i liczba ofert w urzędach pracy w latach 2010-2020 (w tys.)

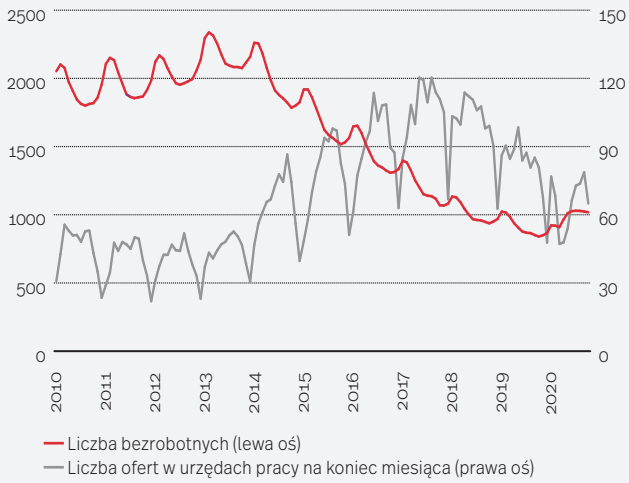

Uwaga: dane do 10.2020 r.
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych GUS.

Wykres 25. Zmiana liczby bezrobotnych i liczba ofert w urzędach pracy w latach 2010-2020 (w proc. r/r)

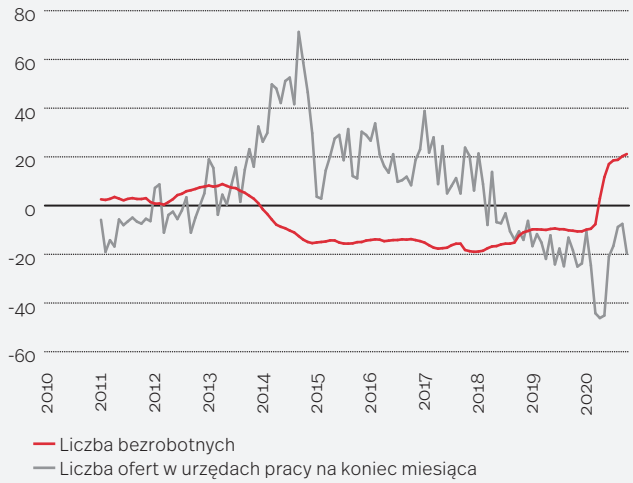

Uwaga: dane do 10.2020 r.
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych GUS.

Wykres 26. Zmiany w przepływach na rynku pracy według prognozy PIE (w tys. osób)

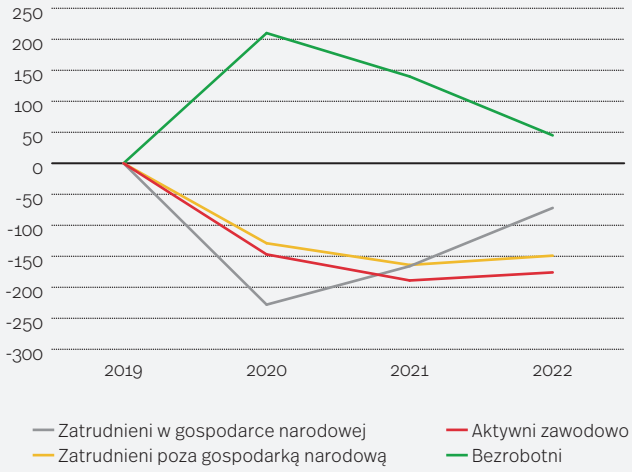

Źródło: opracowanie własne PIE.

Wykres 27. Zadłużenie krótkookresowe w relacji do półrocznych przychodów firm (w proc.)

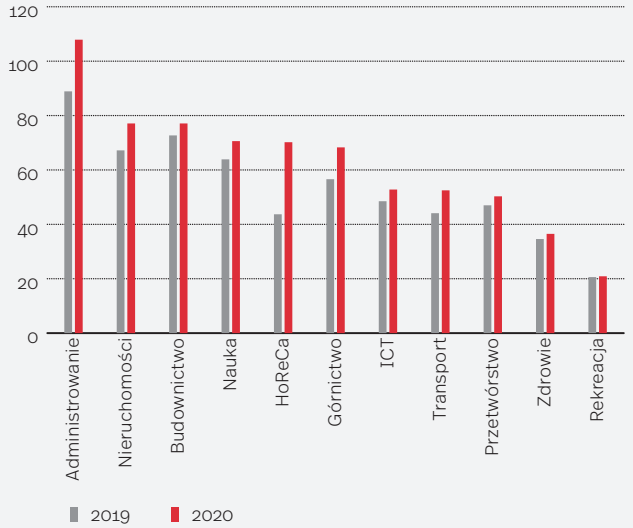

Uwaga: dane dotyczą firm zatrudniających 9 i więcej pracowników.
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych GUS.

4. Tabela z prognozami

Wyszczególnienie	2020				2021			
	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
Aktywność gospodarcza (w proc. r/r)								
PKB	1,9	-8,4	-1,5	-4,0	-2,0	9,3	3,7	5,4
Spożycie gospodarstw domowych	1,2	-10,8	0,4	-5,0	-3,8	12,7	3,3	6,9
Spożycie publiczne	2,5	2,9	3,4	3,0	1,0	-2,0	-2,4	-1,1
Nakłady na środki trwałe	0,9	-10,7	-9,0	-10,1	-6,0	2,3	4,4	5,5
Eksport	2,0	-14,5	2,0	1,5	-0,9	20,8	7,0	5,3
Import	0,4	-18,0	-1,0	0,6	-2,8	19,6	4,7	4,3
Inflacja (w proc. r/r)								
CPI	4,5	3,2	3,0	3,0	2,3	3,1	2,9	3,1
Inflacja bazowa	3,4	3,8	4,2	3,9	2,7	2,4	2,2	2,4
Rynek pracy								
Stopa bezrobocia rejestrowanego	5,5	6,0	6,1	6,5	6,6	6,3	6,2	6,1
Zatrudnienie w gospodarce narodowej (w proc. r/r)	0,6	-1,7	-1,5	-2,5	-2,1	-1,0	-0,4	0,7
Aktywni zawodowo (w proc. r/r)	-0,9	-0,7	-0,4	-0,9	-0,8	-0,8	-0,8	-0,3

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022
Aktywność gospodarcza (w proc. r/r)				
PKB	4,5	-3,1	4,2	4,0
Spożycie gospodarstw domowych	4,0	-3,5	4,7	4,8
Spożycie publiczne	6,2	3,0	-1,2	3,1
Nakłady na środki trwałe	7,2	-8,2	2,6	5,1
Eksport	5,1	-2,2	8,1	5,9
Import	3,3	-4,4	6,5	7,0
Inflacja (w proc. r/r)				
CPI	2,3	3,4	2,8	2,8
Inflacja bazowa	2,0	3,9	2,4	2,7
Rynek pracy				
Stopa bezrobocia rejestrowanego (koniec roku)	5,3	6,5	6,1	5,3
Zatrudnienie w gospodarce narodowej (w proc. r/r)	2,2	-1,3	-0,7	1,1
Aktywni zawodowo (w proc. r/r)	-0,4	-0,7	-0,7	0,1

Część II. Temat specjalny: siła polskiego eksportu w czasach koronakryzysu

Janusz Chojna, Joanna Gniadek, Jan Strzelecki

1. Handel międzynarodowy w czasie pandemii COVID-19

Pandemia znacząco pogłębiła spadek światowej wymiany handlowej obserwowany od 2019 r. Import i eksport gwałtownie obniżyły się zwłaszcza w II kwartale 2020 r., gdy w wielu państwach wprowadzono silne restrykcje gospodarcze. Spadki światowego handlu sięgnęły wówczas ponad 20 proc. r/r. Za obniżenie światowej wymiany handlowej w większym stopniu odpowiadały państwa o wysokim dochodzie *per capita* niż te o dochodzie niskim i średnim. Większość państw odnotowała duże spadki wolumenu swojego eksportu. Głównym wyjątkiem były Chiny, które osiągnęły niewielki wzrost eksportu w II kwartale w ujęciu r/r (wykres 28). Wstępne dane UNCTAD dotyczące handlu światowego w III kwartale dowodzą spadku o 4,5 proc. w odniesieniu do analogicznego okresu w 2019 r. (www3).

Wykres 28. Dynamika eksportu w II kwartale 2020 r. (w proc. r/r)

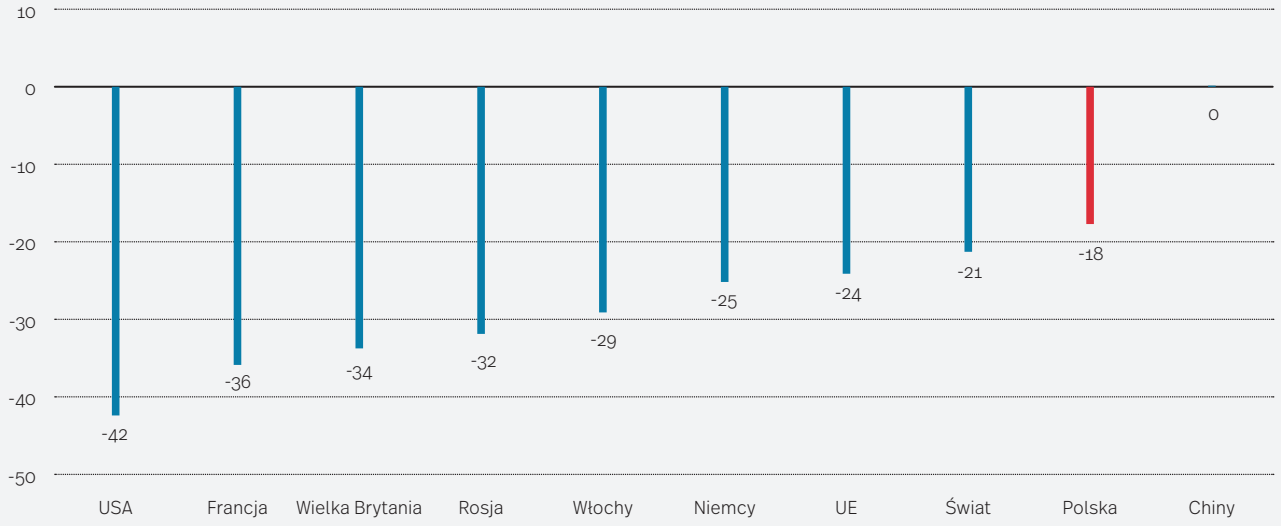

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych WTO.

W 2021 r. światowy handel prawdopodobnie nie powróci do wolumenu obserwowanego przed pandemią. WTO przewiduje 9,2-procentowy spadek wolumenu światowego handlu towarami w 2020 r. i 7,2-procentowy wzrost w 2021 r. (www4). Dla 2020 r. jest to skala spadku podobna jak w czasie światowego kryzysu finansowego w 2009 r. (wówczas -12,2 proc.). Obecne szacunki WTO są lepsze od przewidywań z początku pandemii, gdy w wariancie optymistycznym zakładano spadek o 12,9 proc., a w wariancie pesymistycznym o 31,9 proc. Prognozy te są jednak obarczone wysoką niepewnością związaną ze ścieżką rozwoju pandemii.

Z perspektywy handlowej kryzys gospodarczy miał dwie fazy – podażową i popytową. W pierwszej zachwiana została stabilność globalnych łańcuchów produkcji, gdy wskutek nagłego ograniczenia działalności gospodarczej Chin wstrzymane zostały dostawy

wielu produktów, w tym przede wszystkim surowców i części. Szczególnie istotne znaczenie miało to dla sektorów strategicznych, m.in. farmaceutycznego i motoryzacyjnego, co ożywiło debatę na temat bezpieczeństwa łańcuchów dostaw i wspierania przez państwo przenoszenia produkcji z Chin do bliższych lokalizacji. Druga faza to wynik wprowadzanych ograniczeń – załamania popytu, upadłości firm i spadku liczby zamówień. To z kolei spowodowało wzrost znaczenia pomocy finansowej państwa dla przedsiębiorstw. Co ważne, ostatecznie nie wprowadzano mechanizmów protekcjonistycznych na szeroką skalę – takowe zostały użyte jedynie w pierwszych miesiącach kryzysu, następnie ich liczba uległa zmniejszeniu (www5).

2. Polski eksport w czasie pandemii COVID-19

Polski eksport okazał się stosunkowo odporny na kryzys spowodowany pandemią. Jego załamanie – rozumiane jako spadek w ujęciu r/r – nastąpiło jedynie od marca do maja 2020 r. Od czerwca wolumen eksportu towarów r/r ponownie był wyższy. Ogółem po trzech kwartałach wartość eksportu w 2020 r. była tylko nieznacznie niższa – o 1,8 proc. – niż w analogicznym okresie 2019 r. (wykres 29).

Wykres 29. Zmiany polskiego eksportu towarów w 2020 r. (w proc. r/r)

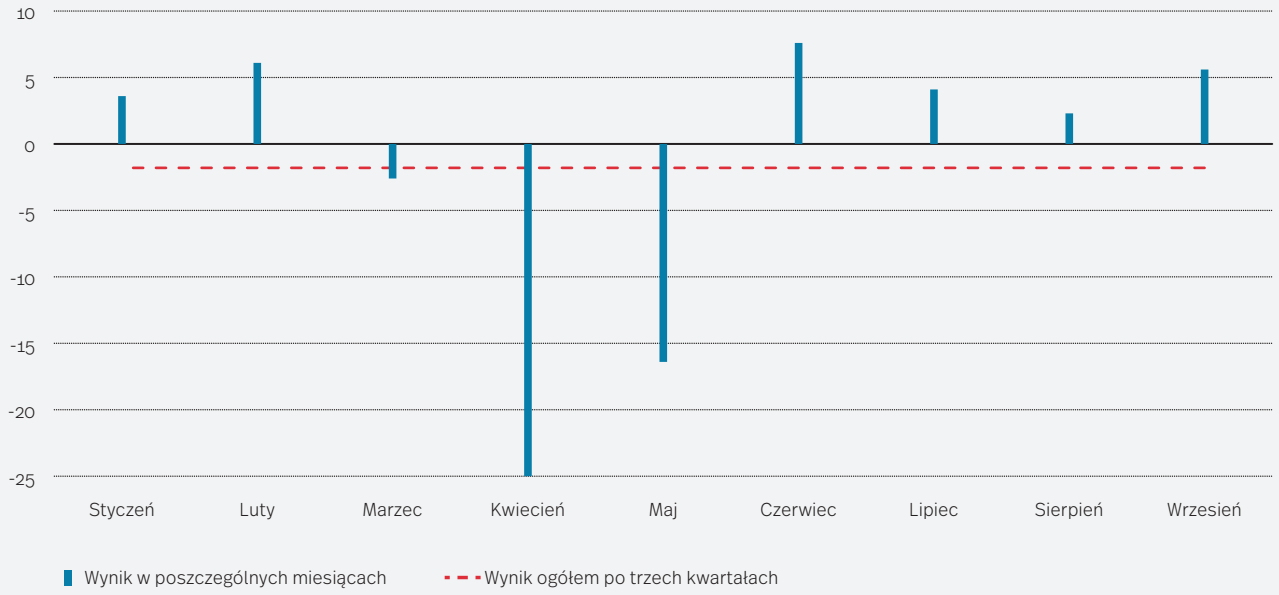

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych GUS.

Spośród państw Grupy Wyszehradzkiej Polska odnotowała najmniejsze załamanie eksportu do Niemiec. W pierwszych trzech kwartałach 2020 r. polski eksport do Niemiec był tylko o 3,4 proc. niższy niż rok wcześniej. Dla porównania w przypadku Węgier, Czech i Słowacji nastąpił spadek o odpowiednio 8, 15 i 19 proc. (wykres 30). Warto dodać, że w okresie pandemii Polska zyskała na znaczeniu jako dostawca towarów do Niemiec. Na koniec września była drugim co do znaczenia dostawcą wśród państw UE (po Holandii) i czwartym na świecie (po USA i Chinach). Wobec września ub. roku Polska awansowała o 1 pozycję, wyprzedzając Francję.

Silniejszy spadek importu niż eksportu sprawił, że Polska osiągnęła wyraźnie dodatnie saldo wymiany towarowej. W pierwszych trzech kwartałach wartość nadwyżki wyniosła 33,4 mld PLN, a więc znacznie więcej niż w analogicznym okresie 2019 r. (2,3 mld PLN). Do poprawy salda przyczyniła się m.in. deprecjacja złotego względem najważniejszych walut. Utrzymujący się w efekcie dodatni eksport netto był ważnym czynnikiem zmniejszającym spadek PKB w 2020 r.

Wykres 30. Zmiana importu Niemiec z państw Grupy Wyszehradzkiej w 2020 r. (w proc. r/r)

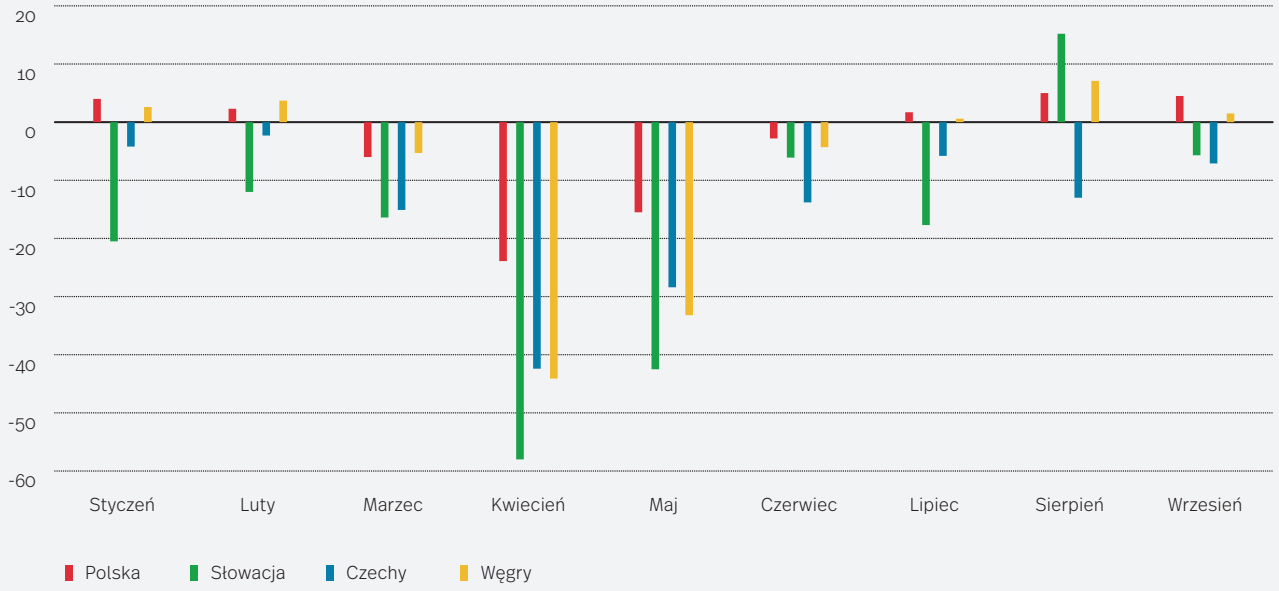

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Destatis.

Zdywersyfikowana struktura towarowa polskiego eksportu była kluczowa dla jego relatywnie dobrej kondycji w pierwszych trzech kwartałach 2020 r. Przykładowo na tle pozostałych państw Grupy Wyszehradzkiej relatywnie małe znaczenie w naszym eksporcie do Niemiec mają najbardziej dotknięte przez kryzys wyroby przemysłu motoryzacyjnego. W 2019 r. udział motoryzacji w eksporcie Polski do Niemiec wyniósł 14 proc., podczas gdy w eksporcie Czech, Węgier i Słowacji było to odpowiednio 21, 32 i 38 proc. Wyroby przemysłu motoryzacyjnego w połączeniu z maszynami oraz urządzeniami elektrycznymi stanowią ponad 60 proc. importu Niemiec z Czech Węgier i Słowacji. W przypadku Polski to także kluczowe kategorie, ale stanowiące 34 proc. dostarczanych towarów. Relatywnie duże znaczenie w polskim eksporcie do Niemiec ma z kolei żywność, której konsumpcja nie spadła znacząco w trakcie pandemii. Jej udział w 2019 r.

Wykres 31. Zmiany polskiego eksportu w miesiącach 01-09.2020 r. wybranych działów PKD (w proc. r/r)

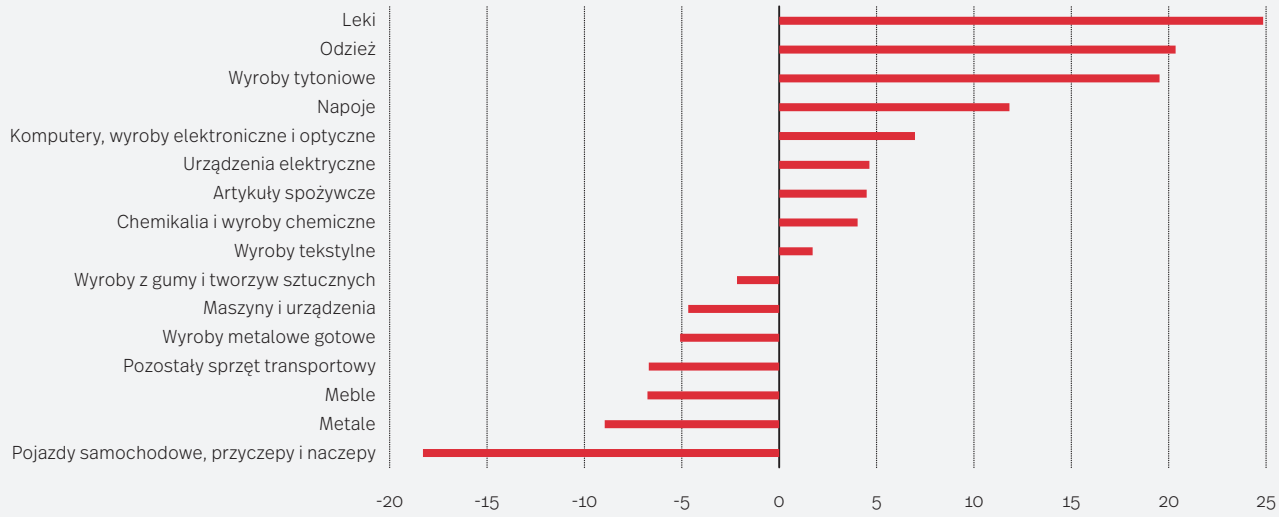

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych GUS.

wyniósł 12 proc., wobec kolejno 3, 5 i 1 proc. w przypadku Czech, Węgier i Słowacji. Obok żywności istotne znaczenie dla polskiego eksportu do Niemiec mają także wyroby tytoniowe, odzież oraz chemikalia i wyroby chemiczne. W każdym przypadku ich udział w polskim eksporcie do Niemiec jest wyższy niż w każdym z pozostałych państw Grupy Wyszehradzkiej.

Największy wzrost eksportu w pierwszych trzech kwartałach 2020 r. odnotowano w lekach, odzieży i wyrobach tytoniowych. W pierwszym przypadku był to wzrost o ok. 25 proc. r/r, a w drugim i trzecim o ok. 20 proc. Istotnie wzrósł także eksport napojów (o 12 proc.) oraz artykułów spożywczych (o 5 proc.). Relatywnie dobrze radzili sobie także producenci elektroniki (komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych oraz urządzeń elektrycznych), którzy w okresie styczeń-wrzesień 2020 r. osiągnęli kilkuprocentowy wzrost sprzedaży za granicę (wykres 31).

Spośród najistotniejszych grup towarów wyraźny – ponad 10-procentowy spadek – nastąpił tylko w eksporcie pojazdów samochodowych. W tej branży sprzedaż za granicę w pierwszych trzech kwartałach 2020 r. była o 18 proc. niższa niż rok wcześniej. Było to spowodowane wyraźnym spadkiem liczby rejestracji nowych samochodów osobowych w Europie (co pokazaliśmy w pierwszej części opracowania). Spadek wystąpił także w eksporcie metali, wyrobów metalowych, mebli, pozostałego sprzętu transportowego oraz maszyn i urządzeń.

3. Eksporterzy wobec pandemii w świetle wyników badania ankietowego PIE

Jedną z najważniejszych przyczyn odporności polskiego eksportu na kryzys przy pierwszej fali pandemii była jego struktura geograficzna – relatywnie niski udział tych rynków, w których spadek PKB był największy. Im większy spadek PKB wywołany pandemią w danym kraju tym większą dotkliwość pogorszenia koniunktury w państwach UE wskazywali eksporterzy w ankiecie PIE. Jako stosunkowo najmniej dotkliwe oceniono pogorszenie koniunktury na najważniejszym dla Polski rynku – w Niemczech (bardzo dotkliwe tylko dla 11,7 proc. respondentów). Z kolei najbardziej dotkliwe okazało się ono we Włoszech oraz w Hiszpanii, których gospodarki zostały silnie dotknięte przez pierwszą falę pandemii. Jako bardzo dotkliwe pogorszenie koniunktury w tych krajach wskazało odpowiednio 35 i 24 proc. badanych firm, tj. trzykrotnie i dwukrotnie więcej niż w Niemczech (wykres 32). Wyłączając Hiszpanię, dotkliwość pandemicznego pogorszenia koniunktury na wybranych rynkach była także tym mniejsza, im większy był udział danego rynku w polskim eksporcie.

Wykres 32. Dotkliwość wywołanego pandemią pogorszenia koniunktury na głównych rynkach zagranicznych dla eksportu badanych firm (w proc.) na tle spadku PKB w II kwartale 2020 r. (w proc. r/r)

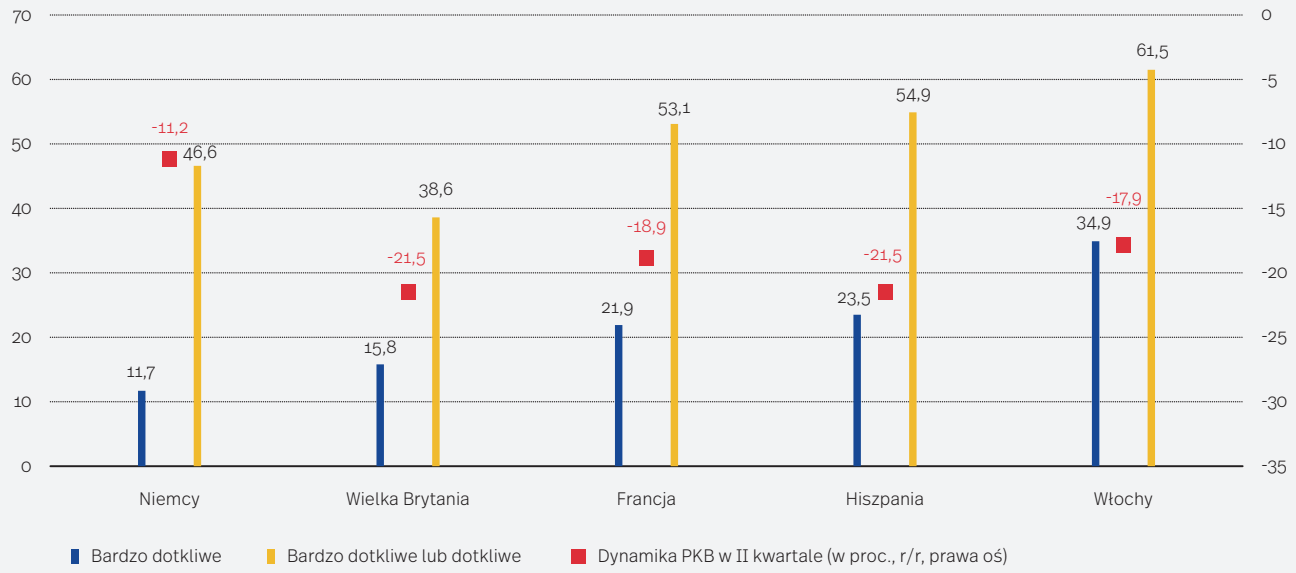

Uwaga: uwzględniono wyłącznie respondentów eksportujących na dane rynki.
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Eurostatu i *Ankiety eksportowej PIE*.

Eksporterzy pozytywnie oceniają wpływ kursu walutowego na sprzedaż w 2020 r. Pozytywny efekt kursowy sygnalizowało 55 proc. badanych eksporterów (wykres 33), w tym na efekt zdecydowanie pozytywny wskazało 21,7 proc. respondentów (o 7,1 p.p. więcej niż w badaniu ubiegłorocznym), a na w pewnym stopniu pozytywny – 33 proc. (o 3,8 p.p. więcej). Nadwyżka odpowiedzi pozytywnych (wpływ zdecydowanie lub w pewnym stopniu pozytywny) nad negatywnymi (wpływ zdecydowanie lub w pewnym stopniu negatywny) zwiększyła się z 31 p.p. w badaniu ubiegłorocznym do 41 p.p. w przeprowadzonym w bieżącym roku.

Wyraźnie najistotniejszą trudnością związaną z pandemią był dla eksporterów spadek liczby lub wstrzymanie zamówień. Na ten czynnik wskazało aż 82 proc. firm biorących udział w badaniu. Dość powszechnie (od 28 do 38 proc. wskazań) sygnalizowano problemy związane z wypłacalnością odbiorców, zakłóceniami produkcji i transportu u poddostawców, nowymi wymogami sanitarnymi oraz z transportem produkcji do odbiorców zagranicznych. Stosunkowo najmniejsze znaczenie (poniżej 10 proc. wskazań) miały natomiast problemy związane z zatrudnianiem pracowników, zarówno z kraju, jak i z zagranicy, a także konieczność renegocjacji umów (wykres 34).

Wśród reakcji firm na kryzys wywołany pandemią można wyróżnić pasywne, nastawione na redukcję kosztów i dostosowywanie cen do nowych warunków oraz aktywne, będące próbą „ucieczki do przodu" drogą znajdowania nowych odbiorców i nowych rynków zbytu oraz występowania z nową ofertą towarową (wykres 35). Odpowiedzi eksporterów na te kwestie prowadzą do następujących wniosków:

- **podstawową odpowiedzią eksporterów na trudności wywołane pandemią była redukcja kosztów,** w szczególności chodzi o koszty administracyjne (43 proc. wskazań), usług obcych (41 proc.) i wynagrodzeń (36 proc.), często decydowano się także na okresowe wstrzymanie produkcji (31 proc.);
- **na uwagę zasługują jednak także wielostronne działania aktywne podejmowane przez eksporterów, zwłaszcza znajdowanie nowych odbiorców,** bardziej powszechne było jednak znajdowanie nowych odbiorców w kraju (21 proc. wskazań) niż na dotychczasowych rynkach zagranicznych (17 proc.);
- **mniej więcej co siódmy eksporter poszukiwał nowych zagranicznych rynków zbytu w reakcji na kryzys,** takie działania wskazało 14 proc. badanych firm;
- **eksporterzy rzadziej reagowali na kryzys występując z nową ofertą towarową,** takie działanie wskazało 11 proc. respondentów; wniosek ten nie jest zaskakujący, gdyż przedstawienie nowej oferty zazwyczaj wymaga czasu.

Elastyczność reagowania na potrzeby nabywców i zmiany popytu to cecha polskich eksporterów wskazywana w badaniu PIE od wielu lat – przydatna zwłaszcza w warunkach kryzysu. Wskazana aktywność eksporterów w warunkach kryzysu pandemicznego, wyrażająca się poszukiwaniem nowych odbiorców, nowych rynków zbytu i przedstawianiem nowej oferty towarowej, wiąże się z utrwalonymi od lat źródłami ich przewagi konkurencyjnej na rynkach zagranicznych. Do najważniejszych należy właśnie elastyczność reagowania na potrzeby nabywców i zmiany popytu. Wprawdzie na pierwszym miejscu nadal znajdują się relatywnie niskie koszty pracy przy relatywnie wysokich umiejętnościach pracowników (45 proc. wskazań), jednak wysoką pozycję ma także elastyczne reagowanie na potrzeby nabywców (zdolność reagowania i dostosowywania się do ich preferencji) i elastyczne reagowanie na zmiany popytu. Zajmują one odpowiednio 3. i 5. miejsce na liście 12 źródeł przewagi konkurencyjnej, a tegoroczny odsetek wskazań (37 proc. i 26 proc.) jest zbliżony do odnotowanego przez nas w poprzednich edycjach badania (wykres 36). Elastyczność reagowania jest dużym atutem w warunkach kryzysu, często wymagających szybkich i niestereotypowych działań. Co ciekawe, odsetek deklaracji elastycznego reagowania na potrzeby nabywców maleje wraz z wielkością eksportującego przedsiębiorstwa (odsetek wskazań spada z 43 proc. w małych do 31 proc. w dużych), natomiast rośnie wraz z wyspecjalizowaniem w eksporcie (z 32 proc. w firmach o niskim stopniu specjalizacji eksportowej do 39 proc. w firmach o stopniu wysokim).

Atutem w warunkach kryzysu może być także tradycyjne nastawienie polskich eksporterów na konkurencję cenową. Według tegorocznego badania konkurencję wyłącznie lub głównie cenową stosowało 58 proc. ogółu respondentów, w tym aż 69 proc. w branży spożywczej. Nasi eksporterzy mogą tym samym korzystać z częstego w warunkach kryzysu przestawiania się nabywców na zakup konkurencyjnych cenowo (tańszych) produktów.

Spośród instrumentów pomocy państwa mogących łagodzić skutki kolejnych fal pandemii eksporterzy za najistotniejsze uznali zwolnienie ze składek ZUS, ułatwienia podatkowe i wspomaganie płynności. Każde z tych działań wskazała ponad połowa firm biorących udział w badaniu (odpowiednio: 63, 62 oraz 54 proc.). Niemal co piąty eksporter (19 proc.) do grupy najistotniejszych rządowych działań antykryzysowych zaliczył finansowe i promocyjne wsparcie działalności eksportowej (wykres 37).

Wykres 33. Wpływ kursu walutowego na eksport badanych przedsiębiorstw w latach 2019 i 2020 (odpowiedzi w proc.)

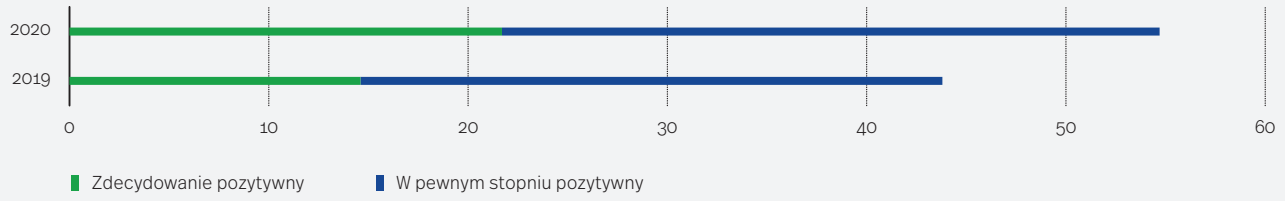

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie *Ankiety eksportowej PIE*.

Wykres 34. Najistotniejsze problemy związane z pandemią w działalności badanych firm (wskazania firm w proc.)

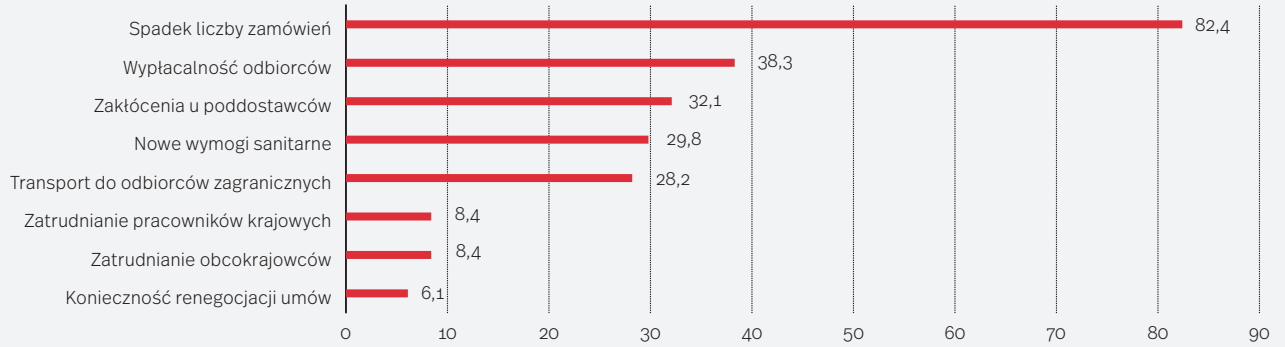

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie *Ankiety eksportowej PIE*.

Wykres 35. Najważniejsze działania podtrzymujące kondycję ekonomiczno-finansową podejmowane przez badane firmy w warunkach pandemii (wskazania w proc.)

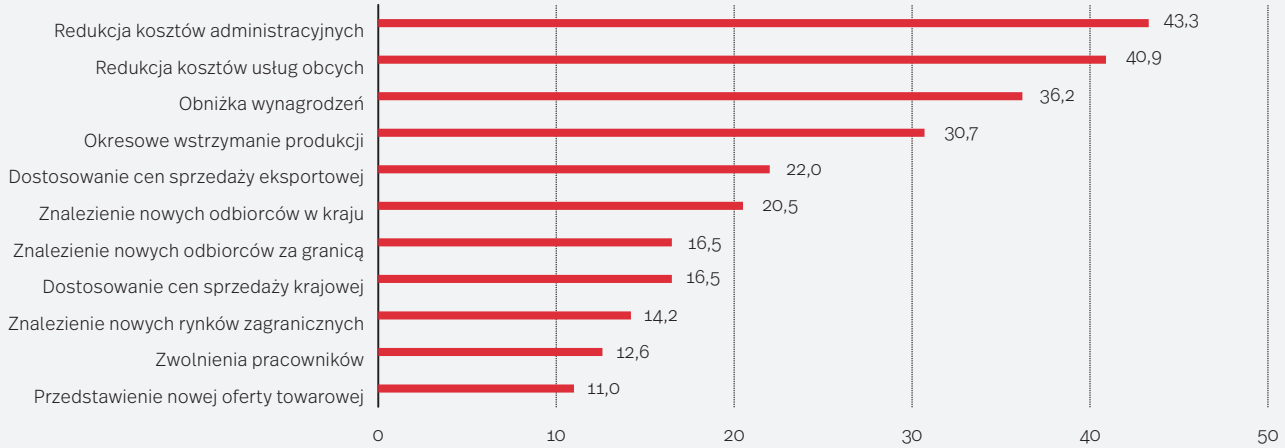

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie *Ankiety eksportowej PIE*.

Wykres 36. Wybrane źródła przewagi konkurencyjnej badanych firm na rynkach zagranicznych w latach 2012-2020 (wskazania w proc.)

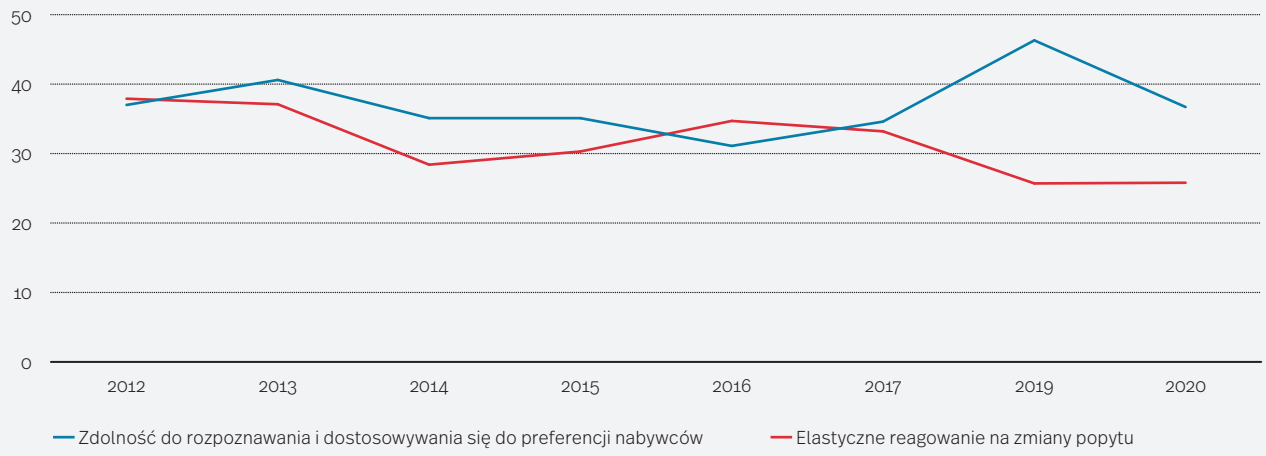

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie *Ankiety eksportowej PIE*.

Wykres 37. Najistotniejsze przyszłe działania rządowe na rzecz łagodzenia skutków kolejnej fali pandemii w ocenie badanych firm (wskazania w proc.)

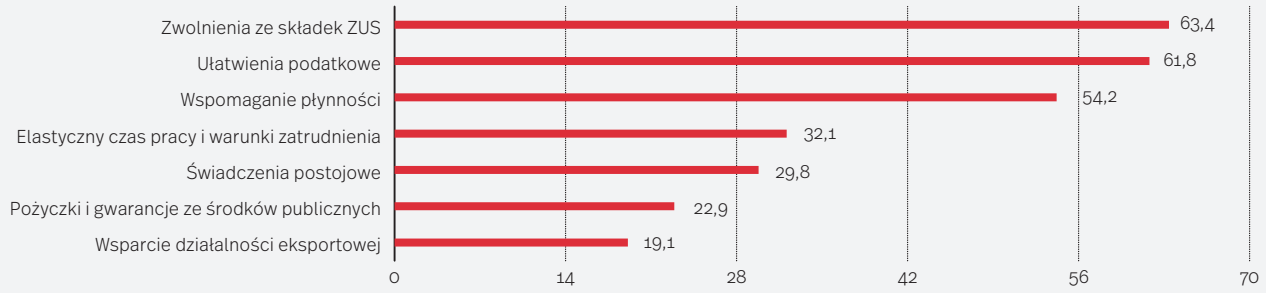

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie *Ankiety eksportowej PIE*.

Wykres 38. Stanowisko badanych firm wobec procesu przenoszenia łańcuchów dostaw z Chin przez korporacje międzynarodowe (wskazania w proc.)

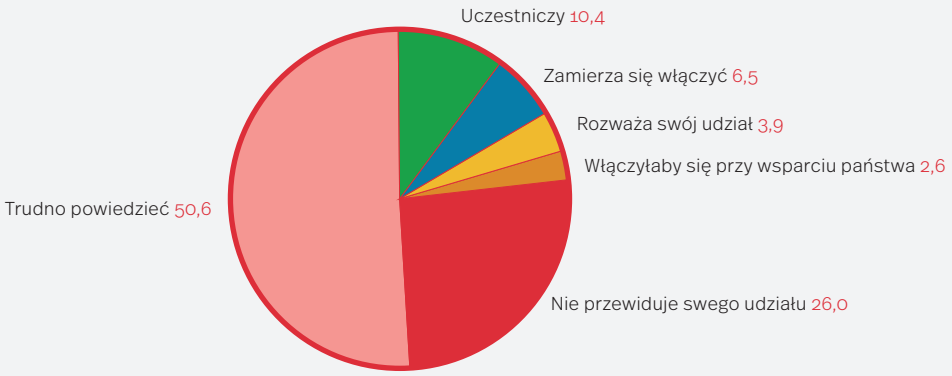

Uwaga: pominęliśmy odpowiedzi eksporterów, których proces przenoszenia łańcuchów dostaw nie dotyczy.
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie *Ankiety eksportowej PIE*.

Pozytywnym ubocznym skutkiem kryzysu pandemicznego może być skracanie łańcuchów dostaw i ich przenoszenie z Chin przez korporacje międzynarodowe (Ambroziak i in., 2020). Co dziesiąty z respondentów będący uczestnikiem globalnych łańcuchów wartości wskazał, że bierze udział w ich przenoszeniu z Państwa Środka (10,4 proc. wskazań). Kolejne 13 proc. jest pozytywnie nastawione do tego zjawiska: zamierza się w nie włączyć (6,5 proc.), rozważa swój udział (3,9 proc.) bądź włączyłaby się przy dofinansowaniu ze środków publicznych (2,6 proc.). Jednocześnie zwraca uwagę bardzo duży zakres niepewności dotyczący przenoszenia łańcuchów dostaw. Nieco ponad połowa respondentów (50,6 proc.), których ten proces potencjalnie dotyczy, nie potrafiła określić w nim swego miejsca (udzielając odpowiedzi „trudno powiedzieć") (wykres 38).

Podsumowanie

Kryzys wywołany pandemią COVID-19 jest pierwszym tego rodzaju kryzysem globalnym od stu lat. Jest także pierwszym, który wywołał spadek PKB w Polsce po 1991 r. Pod wieloma względami jest to kryzys wyjątkowy – taki, który może się nie powtórzyć w kolejnych kilku dekadach. W podsumowaniu wyjdziemy więc poza horyzont naszych prognoz, które sięgały końca 2022 r., starając się wskazać dwie długoterminowe konsekwencje wydarzeń z 2020 r. w nawiązaniu do treści naszego raportu.

Po pierwsze, pandemia nie zmienia diametralnie długoterminowych perspektyw rozwoju polskiej gospodarki. Zarówno w naszej prognozie, jak i prognozach innych instytucji (NBP, Komisja Europejska, OECD), gospodarka powraca na ścieżkę umiarkowanego wzrostu w okolicach końca horyzontu prognoz. Pandemia wstrzymuje jedynie rozwój na niecałe dwa lata – spadek PKB w 2020 r. powinien zostać w przybliżeniu zrekompensowany przez wzrost w 2021 r. Jednocześnie – co ważne – pandemia nie zatrzymuje procesu konwergencji Polski do szeroko rozumianej Europy Zachodniej (sam 2020 r. nawet przyspiesza ten proces, podobnie jak kryzysowy 2009 r. ponad dekadę temu).

Po drugie, wykazana po raz kolejny zdolność polskich firm do sprawnego funkcjonowania w warunkach kryzysowych jest pozytywnym prognostykiem na przyszłość. Wydaje się, że jest to niedoceniana w debacie ekonomicznej cecha polskiej gospodarki. Przeprowadzone przez nas badanie eksporterów wskazuje na wysoką zdolność firm do dostosowywania się do nieoczekiwanych zdarzeń i trudnych okoliczności. Wysoki odsetek z nich zadeklarował znalezienie nowych odbiorców w kraju i za granicą oraz otwarcie się na nowe rynki zbytu w trakcie pandemii. Podobnie jak w 2009 r. ta elastyczność polskich firm przyczyniła się do relatywnie dobrego wyniku całej gospodarki. To sugeruje, że można spodziewać się pozytywnego oddziaływania tego czynnika zarówno w czasie wychodzenia światowej gospodarki z obecnego kryzysu, jak i przy okazji kolejnych kryzysów gospodarczych.

Bibliografia

Ambroziak Ł. i in. (2020), *Szlaki handlowe po pandemii COVID-19*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa.

Dombey, D. (2020), *Spain sets out plans to spend share of EU recovery fund*, https://www.ft.com/content/ecb64124-7ac4-4621-8898-e0c9c348558b [dostęp: 25.11.2020].

Eluere, O. (2020), *France – 2021 Draft Finance Bill: Government deficit, 6.7% of GDP after 10.2% in 2020*, https://etudes-economiques.credit-agricole.com/en/previewPDF/176797 [dostęp: 25.11.2020].

Eurostat (2020), *Impact of COVID-19 on household consumption and savings*, https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20201110-2?inheritRedirect=true&redirect=/eurostat/ [dostęp: 25.11.2020].

GUS (2020), „Biuletyn Statystyczny", nr 10, https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/inne-opracowania/informacje-o-sytuacji-spoleczno-gospodarczej/biuletyn-statystyczny-nr-102020,4,105.html [dostęp: 02.12.2020].

Hansen, H. (2020), *Germany plans for $190 billion in new debt in 2021, sources say*, https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-germany-debt-idUSKBN2820DY [dostęp: 25.11.2020].

Jagodnik, K.M., Ray, F., Giorgi, F.M., Lachmann, A. (2020), *Correcting under-reported COVID-19 case numbers: estimating the true scale of the pandemic*, MedRxiv, https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2020.03.14.20036178v2.full.pdf [dostęp: 02.12.2020].

Komisja Europejska (2020), *European Economic Forecast (Autumn 2020)*, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip136_en_2.pdf [dostęp: 02.12.2020].

NBP (2020), *Raport o inflacji – listopad 2020 r.*, https://www.nbp.pl/polityka_pieniezna/dokumenty/raport_o_inflacji/raport_listopad_2020.pdf [dostęp: 02.12.2020].

OECD (2020), *OECD Economic Outlook*, Iss. 2: *Preliminary version*, http://www.oecd.org/economic-outlook/december-2020/ [dostęp: 02.12.2020].

Piszczatowska, J. (2020), *Wielka Brytania od 2030 roku zakaże sprzedaży aut z silnikami spalinowymi*, https://www.green-news.pl/1377-wielka-brytania-zakaz-samochodow-spalinowych-2030 [dostęp: 02.12.2020].

Rahmandad, H., Lim, T.Y., Sterman, J. (2020), *Behavioral Dynamics of COVID-19: Estimating Under-Reporting, Multiple Waves, and Adherence Fatigue Across 91 Nations*, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3635047 [dostęp: 02.12.2020].

Scheuermeyer, P. (2020), *A strong recovery so far but headwinds are increasing*, KfW-Konjunkturkompass Deutschland/Eurozone, https://www.kfw.de/PDF/Download-Center/Konzernthemen/Research/PDF-Dokumente-KfW-Konjunkturkompass/KfW-Konjunktukompass_D_EZ_August_2020.pdf [dostęp: 02.12.2020].

Sourav, D. (2020), *Italy approves new stimulus package to aid pandemic-hurt economy*, https://www.financial-world.org/news/news/economy/6554/italy-approves-new-stimulus-package-to-aid-pandemichurt-economy [dostęp: 25.11.2020].

Welfe, A. (2020), *Makromodel gospodarki narodowej Polskiego Instytutu Ekonomicznego*, Working Paper, nr 3, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa.

WHO (2020), *COVID-19 – a global pandemic. What do we know about SARS-CoV-2 and COVID-19*, https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/risk-comms-updates/update-28-covid-19-what-we-know-may-2020.pdf?sfvrsn=ed6e286c_2 [dostęp: 17.11.2020].

(www1) https://www.diw.de/en/diw_01.c.800675.en/joint_economic_forecast_2/2020__recovery_loses_momentum_-_economy_and_politics_still_shaped_by_the_pandemic.html [dostęp: 02.12.2020].

(www2) https://www.ifo.de/en/ifo-economic-forecast/20200922 [dostęp: 02.12.2020].

(www3) https://www.unctad.org/news/global-trade-shows-frail-recovery-third-quarter-outlook-remains-uncertain [dostęp: 23.11.2020].

(www4) https://www.wto.org/english/news_e/pres20_e/pr862_e.htm [dostęp: 23.11.2020].

(www5) https://www.wto.org/english/news_e/news20_e/g20_joint_summary_nov20_e.pdf [dostęp 23.11.2020].

(www6) https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/handel/obroty-towarowe-handlu-zagranicznego-ogolem-i-wedlug-krajow-w-okresie-styczen-wrzesien-2020-roku,1,98.html [dostęp: 17.11.2020].

Spis wykresów

- Wykres 1. Aktywność firm w 2020 r. wobec 2019 r. (liczba firm) ... 7
- Wykres 2. Dynamika produkcji przemysłowej w 2020 r. (styczeń 2020 r. = 100) ... 7
- Wykres 3. Prognoza zmiany PKB w wybranych państwach (2019 r. = 100) ... 8
- Wykres 4. Prognoza zmiany zatrudnienia w wybranych państwach (2019 r. = 100) ... 8
- Wykres 5. Prognozy zmiany PKB Niemiec (w proc. r/r) ... 9
- Wykres 6. Rejestracje samochodów w III kwartale 2020 r. (w proc. r/r) ... 9
- Wykres 7. Aktywa Europejskiego Banku Centralnego (w mld EUR) ... 10
- Wykres 8. Prognozowany deficyt finansów publicznych w wybranych państwach (w proc. PKB) ... 10
- Wykres 9. Struktura wzrostu PKB – prognoza PIE ... 12
- Wykres 10. Prognozowana zmiana PKB w poszczególnych kwartałach lat 2021-2022 w stosunku do analogicznych kwartałów 2019 r. (w proc., ceny stałe) ... 12
- Wykres 11. Zmiana PKB w latach 2019-2022 – indeks jednopodstawowy (2019 r. = 100) ... 13
- Wykres 12. PKB – prognoza PIE na tle innych ośrodków ... 13
- Wykres 13. Zmiany konsumpcji i płac realnych w latach 2011-2020 (w proc. r/r) ... 14
- Wykres 14. Indeksy oceny koniunktury konsumenckiej w latach 2002-2020 ... 14
- Wykres 15. Liczba pozwoleń na budowę oraz mieszkań oddanych do użytku (w proc. r/r) ... 14
- Wykres 16. Wartość inwestycji dużych podmiotów (w proc. r/r) ... 14
- Wykres 17. Struktura inflacji CPI – prognoza PIE ... 15
- Wykres 18. Inflacja CPI – prognoza PIE na tle innych ośrodków ... 16
- Wykres 19. Inflacja bazowa – prognoza PIE i NBP ... 16
- Wykres 20. Ceny dóbr przemysłowych w latach 2008-2020 (w proc. r/r) ... 16
- Wykres 21. HICP – ceny dóbr administrowanych w latach 2018-2020 (w proc. r/r) ... 16
- Wykres 22. Stopa bezrobocia rejestrowanego – prognoza PIE (w proc.) ... 17
- Wykres 23. Zatrudnienie w gospodarce narodowej – prognoza PIE (w proc. r/r) ... 17
- Wykres 24. Liczba bezrobotnych i liczba ofert w urzędach pracy w latach 2010-2020 (w tys.) ... 18
- Wykres 25. Zmiana liczby bezrobotnych i liczba ofert w urzędach pracy w latach 2010-2020 (w proc. r/r) ... 18
- Wykres 26. Zmiany w przepływach na rynku pracy według prognozy PIE (w tys. osób) ... 18
- Wykres 27. Zadłużenie krótkookresowe w relacji do półrocznych przychodów firm (w proc.) ... 18
- Wykres 28. Dynamika eksportu w II kwartale 2020 r. (w proc. r/r) ... 20
- Wykres 29. Zmiany polskiego eksportu towarów w 2020 r. (w proc. r/r) ... 21
- Wykres 30. Zmiana importu Niemiec z państw Grupy Wyszehradzkiej w 2020 r. (w proc. r/r) ... 22
- Wykres 31. Zmiany polskiego eksportu w miesiącach 01-09.2020 r. wybranych działów PKD (w proc. r/r) ... 22
- Wykres 32. Dotkliwość wywołanego pandemią pogorszenia koniunktury na głównych rynkach zagranicznych dla eksportu badanych firm (w proc.) na tle spadku PKB w II kwartale 2020 r. (w proc. r/r) ... 23
- Wykres 33. Wpływ kursu walutowego na eksport badanych przedsiębiorstw w latach 2019 i 2020 (odpowiedzi w proc.) ... 25
- Wykres 34. Najistotniejsze problemy związane z pandemią w działalności badanych firm (wskazania firm w proc.) ... 25
- Wykres 35. Najważniejsze działania podtrzymujące kondycję ekonomiczno-finansową podejmowane przez badane firmy w warunkach pandemii (wskazania w proc.) ... 25
- Wykres 36. Wybrane źródła przewagi konkurencyjnej badanych firm na rynkach zagranicznych w latach 2012-2020 (wskazania w proc.) ... 26
- Wykres 37. Najistotniejsze przyszłe działania rządowe na rzecz łagodzenia skutków kolejnej fali pandemii w ocenie badanych firm (wskazania w proc.) ... 26
- Wykres 38. Stanowisko badanych firm wobec procesu przenoszenia łańcuchów dostaw z Chin przez korporacje międzynarodowe (wskazania w proc.) ... 26

Polski Instytut Ekonomiczny

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny *think tank* gospodarczy, którego historia sięga 1928 roku. Obszary badawcze Polskiego Instytutu Ekonomicznego to przede wszystkim handel zagraniczny, makroekonomia, energetyka i gospodarka cyfrowa oraz analizy strategiczne dotyczące kluczowych obszarów życia społecznego i publicznego Polski. Instytut zajmuje się dostarczaniem analiz i ekspertyz do realizacji Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także popularyzacją polskich badań naukowych z zakresu nauk ekonomicznych i społecznych w kraju oraz za granicą.

Polski
Instytut
Ekonomiczny

CC BY SA